

DOBRÁ NOVINA

eRko

HNUTIE
KREŠŤANSKÝCH
SPOLOČENSTIEV
DEŤÍ

Metodický materiál • 26. ročník

UGANDA

AJ MAMA CHODÍ DO ŠKOLY

Dobrá novina vďaka vám mení životy rodín v Ugande.

Obsah

- ✿ Predstavenie Ugandy
- ✿ Téma 26. ročníka
- ✿ Stretko 1 -
O Mary a jej rodine
- ✿ Stretko 2 -
Zoznámte sa s Ugandou
- ✿ Stretko 3 -
Aj v Afrike chodia
do školy
- ✿ Tvorivé námety
- ✿ Námety na kolednícky
program
- ✿ Znotované koledy
- ✿ Súťaž
- ✿ Pestré prílohy

Naše vzdelávacie materiály oživajú na videu

Prostredníctvom aplikácie **Zappar** rozpohybujte meto-
dické materiály, aktivity či fotografie z Ugandy označené
týmto kódom. Postup je jednoduchý:

1. Stiahnite si zadarmo aplikáciu **Zappar** do svojho smartfónu. Je dostupná pre Android aj iOS.

2. Po pripojení na internet aplikáciu spustíte a naskenujete kód na fotografii alebo na obrazovke. Aplikácia skenuje automaticky; manuálne spustíte skenovanie príslušným tlačidlom vpravo hore.

3. Sledujte, čo sa bude diať na obrazovke smartfónu. Nezabudnite stále mieriť smartfónom na príslušný kód.

Tip na stretko:

Zoberte farebnú fotografiu z animovaného filmu z fotoprílohy a zaveste ju vo svojej stretkárni alebo rozdajte deťom jej kópie. Tak si budú môcť deti animovaný film o hrdinke tohtoročnej kampane Mary Balukovej kedykoľvek pripomenúť.

UGANDA

O nádhernej prírode, unikátnej faune či histórii Ugandy si môžete prečítať v metodických materiáloch k 24. ročníku. Nájdete ich na stránke Dobrej noviny v časti Pre zodpovedné osoby - Archív predošlých ročníkov.

O Perle Afriky - Ugande, však môžete vedieť aj oveľa viac!

14 kráľovstiev a 19 diecéz

Uganda sa administratívne člení na 4 regióny: centrálny, západný, severný a východný, ktoré sú rozdelené na 135 okresov. Hlavné mesto Kampala je samostatným okresom. Celková populácia je takmer rovnomerne rozdelená medzi jednotlivé regióny. V oblasti severného regiónu žije približne 9 miliónov obyvateľov. Vo zvyšných troch regiónoch žije v každom z nich asi 10 miliónov ľudí. Rozlohou najmenší je región východnej Ugandy, kde sa nachádza Arcidiecéza Tororo.

Na čele krajiny je od roku 1986 prezident Yoweri Museveni. Uganda je republikou, no na jej území nájdeme aj pozostatky tradičných kráľovstiev, ktoré sa aj v súčasnosti tešia určitej forme autonómie. Najväčším kráľovstvom je Buganda v centrálnej časti krajiny. S rozlohou 61-tisíc km² je o pätinu väčšia ako Slovensko. Počet obyvateľov je viac ako o polovicu vyšší ako na Slovensku.

Kratšie prázdniny a školské uniformy

Školský rok sa na základných a stredných školách delí na tri trojmesačné obdobia - trimestre: február – apríl, jún – august a september až november. Medzi nimi majú žiaci približne trojtýždňové prázdniny. V decembri a januári majú dlhšie tzv. veľké prázdniny.

Materské školy majú 3 ročníky: baby trieda (trojroční), stredná trieda (štvorroční) a top trieda (päťroční). V škôlkarských triedach sú lavice, tabule a mrežované okná sú bez sklenej výplne. Učitelia sa snažia prostredie spríjemniť a tak vyzdobia triedy napríklad obrázkovou abecedou či farbami a číslicami. Hračiek je tu oveľa menej, ako je zvykom u nás. Deti v škôlke zvyčajne nespia. Väčšinou sa učia dopoludnia od ôsmej do jednej poobede a potom idú domov.

Základná škola trvá 7 rokov. Jednotlivé ročníky sa zvyknú označovať ako P1 až P7 (z angl. slova primary = základný). Stredná škola trvá ďalších 6 rokov a má 1. stupeň (označený ako O - z angl. ordinary = bežný, trvá 4 roky) a 2. stupeň (A - z angl. advanced = pokročilý, 2 roky). Triedy úrovni O a A sa nazývajú S1 až S6 (t. j. senior = najstarší 1 až 6).

Podľa zriaďovateľa sa školy delia na štátne a súkromné. Cirkevné školy sa radia medzi súkromné. Veľkým roz-

Hlavné mesto: Kampala
Úradný jazyk: angličtina, svahilčina
Rozloha: 241 038 km² (asi päťkrát viac ako Slovensko)
Mena: ugandský šiling UGX (1 euro je 4 320 šilingov, august 2020)
Počet obyvateľov: 41,9 milióna (Štatistický úrad Ugandy, august 2020) (teda takmer osemkrát viac ako Slovensko)
Náboženská príslušnosť: kresťania (85 %) – z toho rímskokatolícka cirkev (39 %), anglikánska cirkev (32 %), iné kresťanské vierovyznania (14 %); moslimovia (12 %) (Údaje sú z posledného sčítania ľudu, 2014)

dielom oproti Slovensku je to, že za výučbu platia rodičia školské poplatky. U nás platí časť nákladov štát, a to príspevkom na každého žiaka. Výška poplatkov sa líši medzi jednotlivými školami i ročníkmi. Poplatky sa hradia vždy na začiatku trimestra príp. po vzájomnej dohode aj na splátky. Trimester na ZŠ Karola Lwangu v Kyabakad-

Trieda škôlky sv. Karola Lwangu v Kyabakadde

de stojí v tomto roku 22 eur, miestna Stredná škola sv. Cypriána požaduje 54 eur za jeden trimester. Táto suma predstavuje u chudobnejších rodín s mesačným príjmom okolo 100 eur aj pätinu ich príjmu.

Dĺžka školskej dochádzky detí z chudobnejších rodín závisí nielen od ich prospechu, ale najmä od možnosti uhradiť si školské poplatky, ktoré vo vyšších ročníkoch narastajú. Stáva sa, že dieťa pravidelne navštevuje školu, no z ekonomických dôvodov vynechá dochádzku na jeden alebo viac rokov. Keď si rodina nasporí potrebnú sumu, dieťa pokračuje v štúdiu, a tak sú práve financie jednou z príčin, prečo sa v jednej triede nájdu žiaci rozličného veku.

Počas vyučovania nosia žiaci školskú uniformu. Pre chlapcov je to košeľa, sveter, krátke či dlhé nohavice, podkolenky a topánky. Menšie dievčatá nosia šaty a staršie blúzku a sukňu. Každá škôlka či škola má svoju predpísanú farebnú kombináciu. Uniformy kupujú rodičia, čo znamená ďalší výdavok pre rodinný rozpočet.

V Ugande sa neskuje ústne. Na štátnych školách sú povinné testy z každého predmetu dvakrát za trimester. V jeho strede a na záver. Testy sú rovnaké pre všetky štátne školy. Na základe výsledkov tak možno objektívne porovnať úroveň vedomostí žiakov.

20 miliónov žiakov a miestenky pre učiteľov

Polovica obyvateľov Ugandy má menej ako 14 rokov, čo je zhruba 20 miliónov žiakov. Napriek tomu, že v krajine je vyše 20-tisíc základných a 3 200 stredných škôl, triedy bývajú preplnené. Systém zamestnávania učiteľov je veľmi odlišný od nášho. Navyše, medzi štátnymi a súkromnými školami je tiež rozdiel. V rámci štátnych škôl sa uchádzači o zamestnanie registrujú na Ministerstve školstva a športu a je im pridelená škola, kde budú pôsobiť (učiteľ si školu nevyberá). Učitelia, ktorí by chceli učiť na súkromnej škole a získať aj lepšie platené miesto, sa o prácu musia uchádzať na prijímacích pohovoroch. Ak to ekonomická situácia škôl dovoľuje, usilujú sa svojim zamestnancom poskytnúť ubytovanie. Takto ušetria za nájom bytu či každodenné dochádzanie.

V areáli škôl nájdeme množstvo motivačných a poučných sloganov. Na snímke tabuľka Študuj až po vysokú školu na ZŠ Malých anjelov v Nkonkonjere.

Arcidiecéza Tororo

26. ročníkom Dobrej noviny nás správa projekt, s ktorým sa dostaneme do východnej Ugandy, do oblasti dávných kráľovstiev Busoga, Teso, Bukedi, Bugisu a Sebei. Všetky patria do spoločnej Arcidiecézy Tororo so sídlom v meste Tororo. Svojou veľkosťou a populáciou 42-tisíc obyvateľov by sme ho mohli porovnať s mestom Zvolen. Hranice arcidiecézy siahajú od Viktóriinho jazera na juhu až po hranice s Južným Sudánom na severe. Na západe hraničí s Arcidiecézami Kampala a Gulu a na východe s Keňou.

Oblasť patrí medzi najchudobnejšie regióny Ugandy. Susedí s diecézami Jinja, Moroto a Soroti a pokrýva územie s rozlohou 8 837 km². V Arcidiecéze Tororo žije vyše 20 rôznych kmeňov a etník

a počet obyvateľov dosahuje 3,6 milióna. V tom asi 3 milióny kresťanov, z toho 1,2 milióna sú katolíci. Moslimská komunita predstavuje 9 % populácie. Medzi najpočetnejšie etniká patria kmene Bagisu, Bagwe, Bagwere, Bakenye (čítaj bakene), Banyole (baňole), Basamia, Iteso, Jopadhola (džopadhola) a Sabiny.

Počiatky arcidiecézy Tororo siahajú do roku 1894, kedy bol založený Apoštolský vikariát Horného Nílu. V roku 1951 bol premenovaný na Apoštolský vikariát Tororo, ktorý sa už o dva roky stal diecézou. V roku 1999 sa stal prvým arcibiskupom novej arcidiecézy James Odongo. Súčasný otec arcibiskup Emmanuel Obbo bol Svätým Otcom menovaný do úradu 1. marca 2014.

V miestnej kultúre je prejavom úcty, keď si žena pri pozdrave staršieho muža alebo hosťa klakne na obidve kolena. Rovnako sa prejavuje aj vďačnosť. Klaknúť si zvyknú aj deti pred dospelými ako forma pozdravu. Mary Baluka ďakuje miestnemu kňazovi otcovi Kamisovi za podporu a návštevu. Vidím, že popri tradičnom pozdrave mu daruje aj niečo zo svojho, tentoraz je to kohút.

Zaujímavosť:

Popri angličtine a svahilčine boli ako liturgické jazyky schválené aj jazyky Ateso, Dhopadhola (dopadhola), Kupsabiny, Luganda, Lumasaba a Lusamia-Lugwe.

Všestranná služba Cirkvi

Arcidiecéza Tororo pozostáva zo 46 farností. Spravuje aj dve nemocnice, 14 zdravotníckych centier, jeden sirotiniec a dve centrá pre deti so zdravotným znevýhodnením. Veriacim slúži 129 kňazov a 945 katechetov (údaje z augusta 2020).

Činnosť arcidiecézy koordinujú jednotlivé komisie, napr. komisia pre vzdelávanie, zdravie, financie a ďalšie. Komisia pre spravodlivosť a mier je hlavným poskytovateľom sociálnych služieb a rozvojových aktivít Katolíckej cirkvi v arcidiecéze. Do jej kompetencií patrí aj činnosť Charity Tororo, ktorá bola založená v roku 1998. V súčasnosti sa

venuje podpore miestnych farmárov, získavaniu cenovo dostupných solárnych lúčov pre domácnosti či humanitárnej pomoci pri prírodných katastrofách.

Dobrá novina spolupracuje s Charitou Tororo od júla 2016. Spoločne s DKA Rakúsko (Dreikönigsaktion – Trojkráľová akcia) podporujeme podnikateľské aktivity skupín na úrovni farností. Ide o pekáreň, spracovanie poľnohospodárskych plodín, chov hospodárskych zvierat, včelárstvo, poskytovanie cateringových služieb či zakladanie lesných škôlok a pestovanie sadeníc.

Projektový manažér Jozef Magda a Verena Rassmann z DKA Rakúsko na spoločnej návšteve arcidiecézy v roku 2018. Na snímke je celý tím Komisie pre spravodlivosť a mier.

Neprehliadnuteľný skalný monument týčiaci sa nad mestom. Tororo Rock je údajne viditeľný v celom okrese.

Ukázková záhrada so skleníkmi, v ktorých vďaka prírodným hnojivám a kvapôčkovému zavlažovaniu dokážu pestovať rastliny s minimálnou spotrebou vody. Záhrada sa nachádza na pozemku miestnej fary len 10 km od Torora.

Mesto Tororo je známe pre produkciu cementu. V blízkom okolí mesta sú tri továrne na výrobu tohto stavebného materiálu. Cement sa vyváža aj do susednej Kene, ktorá je vzdialená len 13 km.

Lektorka Gorreti Muzaki vysvetľuje koordinátorke Irene Ndikwani, že kurz šitia sa začína teoretickou časťou. Mamičky potom prejdú k praktickej časti – naučia sa robiť strihy a neskôr už pracujú so skutočnou látkou.

S odhodlaním a vytrvalosťou si Agnes o tri mesiace ušije svoje prvé šaty.

Navštívili sme Mary Baluka v jej dedinke Kapiri. Chceli sme sa presvedčiť, aké pokroky zaznamenala po ukončení kurzu a aké sú jej ďalšie plány. Bola to výborná príležitosť stretnúť aj jej rodinu a vyspovedať ich, čo si o tomto programe myslia. Úprimné reakcie, otvorenosť a smelé ambície Mary nás veľmi potešili.

Prvé prípady nákazy koronavírusom zaznamenali v Ugande koncom marca 2020. Mary si pri práci udržiava bezpečný odstup a používa rúško. Zákazníčku bude stáť úprava šiat približne 1 euro.

🌟 TÉMA 26. ROČNÍKA AJ MAMA CHODÍ DO ŠKOLY

Počas uplynulých mesiacov sa mnohé rodiny zomkli viac ako inokedy. S najbližšími sme prežili oveľa viac času a znovu sme si mohli uvedomiť vzácny dar, ktorý v nich máme. V čase pandémie pracovali mnohí rodičia z domu. Avšak nie všetci mali túto možnosť a do práce predsa len dochádzali – lekári, obchodníci, zdravotníci, lekárnici či smetiari. Veľa ľudí prišlo o zamestnanie a hľadalo či si hľadá novú prácu. Zároveň sa učia novým zručnostiam. V novom ročníku spájame tieto dva silné momenty – význam rodiny a potrebu vzdelávania. Na východe Ugandy v Arcidiecéze Tororo sme našli odhodlaný tím ľudí, ktorý cez vzdelávanie prinavracia mladým ženám radosť zo života a vlieva im do srdca nádej. Postupnými malými krokmi sa opäť stavajú na vlastné nohy.

Odhaduje sa, že 24 % mladých žien v Ugande otehotnie pred dovŕšením 18. roku života (UNICEF, 2015). V chudobných domácnostiach regiónov Bukedi a Elgon na východe arcidiecézy stúpa tento podiel na úroveň takmer 36 %. Skorý vydaj mladých dievčat úzko súvisí s ekonomickou situáciou danej rodiny a s úrovňou dosiahnutého vzdelania. Dievčatá a mladé ženy, ktoré z rôznych dôvodov nedokončili základnú a strednú školu, vnímajú vydaj ako možnosť finančne zabezpečiť seba a svoju širšiu rodinu (OECD, 2015). Priemerná ugandská rodina pozostáva zo 7 až 8 osôb, matka má v priemere 5 až 8 detí (Národný demografický a zdravotný prieskum, 2016).

V roku 2019 v rámci 1. fázy projektu absolvovalo 82 mladých matiek vo veku 12 – 24 rokov trojmesačné kurzy šitia a kaderníctva. Súčasťou výučby boli aj viaceré školenia, na ktorých sa naučili, ako si urobiť prieskum trhu či ako komunikovať so zákazníkmi. Viaceré si začali po prvýkrát v živote evidovať svoje financie a pravidelne si sporiť. K trom farnostiam Bugitimwa, Budaka a Kaproron sa v júli 2020 pridala farnosť Nyangole (čítaj njangole). Ďalších 30 mladých matiek absolvuje tentoraz už predĺžené 6-mesačné kurzy. Stane sa to aj pomocou šiestich šikovných absolventiek z roku 2019, ktoré boli vybrané ako ich lektorky a pomocníčky pri výučbe.

Podpora rodiny a blízkeho okolia je pre úspešné ukončenie každého kurzu mimoriadne dôležitá. Preto už počas náboru nových študentiek si Charita Tororo prizve aj ich najbližšiu rodinu. Koordinátorka im dôkladne vysvetlí, v čom im môže tento kurz pomôcť, čo sa na ňom naučia a aká forma podpory sa od rodiny a blízkych vlastne očakáva. Ide o symbolický príspevok na výučbu, stráženie detí počas vyučovania alebo o pomoc s dopravou na vyučovanie.

Veľkým úspechom 1. fázy projektu je, že väčšina z 82 absolventiek z roku 2019 si v krátkom čase našla prácu v miestnych kaderníckych salónoch a krajčírskych dielňach. Niekoľko z nich sa spojilo a začalo podnikať. S podnikaním súvisia počiatočné investície. Potrebne sú priestory, šijací stroj a elektrická energia na svietenie a nákup materiálu (látky, nite, nožnice a ďalšie veci). Absolventky kurzu si prenajímajú šijacie stroje od Charity Tororo za zvyčajnú cenu.

cenu 5-tisíc šilingov mesačne (1,2 eur). Jedná sa o desatinu z bežnej trhovej ceny prenájmu. Nový stroj stojí od 150-tisíc šilingov (34,7 eur) a viac a jeho mesačný prenájom by stál od 40 do 50-tisíc šilingov (9,20 až 11,60 eur). Je teda zrejme, že výhodný prenájom je pre začínajúce krajčírky veľkou pomocou. Za peniaze, ktoré takto usporia si môžu nakúpiť nové a kvalitnejšie látky alebo vlastný šijací stroj oveľa skôr. Časom sa budú môcť z dielničky doma presunúť do prenájatých priestorov bližšie k centru mesta. Pri miestnom trhu či na rušnej ulici si nájdu omnoho viac zákazníkov. Podobne ponúkne Charita na prenájom fény na vlasy, kulmy, hrebene, natáčky a základný balíček príčeskov a vlasovej kozmetiky.

Snahou Charity Tororo je rozšíriť model praktických kurzov aj do ďalších zo 46 farností arcidiecézy. Charita chce ponúkať kurzy, ktoré budú v danej komunite účelné a udržateľné a to s prihliadnutím na miestnu kultúru a jestvujúcu ekonomickú aktivitu a prípadnú konkurenciu v danej oblasti. Tím dobrovoľníkov chystá rozsiahly prieskum potrieb v 12 doteraz nezapojených farnostiach. Na základe získaných poznatkov pre ne pripraví nové odborné kurzy.

Dôležitým faktorom úspechu a uplatnenia absolventiek kurzov je vytrvalosť, silná vnútorná motivácia a ochota neustále napredovať a učiť sa nové veci. Koordinátorky projektu Ruth a Irene pravidelne navštevujú absolventky kurzov, a sprevádzajú ich svojimi radami a usmerneniami. Mladé mamy sa vzájomne navštevujú, učia sa jedna od druhej, delia sa so svojimi radostami aj ťažkosťami. Vzájomne sa motivujú a hľadajú spôsoby, ako spolupracovať. Lektorky kurzov si niekoľko dievčat vzali pod patronát a zamestnali ich vo svojich vlastných dielňach. Zodpovedný prístup a kvalita práce sa predáva sama.

Absolventka Mary Gimbo diskutuje s koordinátorkou Ruth Nyaloli o výhodách zamestnaneckého pomeru. Zamestnať sa je veľmi dobrým odrazovým mostíkom pre neskoršie podnikanie. Získate skúsenosti, spoznáte potreby klientov a máte istotu pravidelného príjmu.

Absolventky sa chcú dostať bližšie k centru mesta. To je cesta, ako byť na očiach a osloviť zákazníkov. Naučia sa ako komunikovať so zákazníkmi a ako obstať v konkurencii.

ANIMOVANÝ FILM

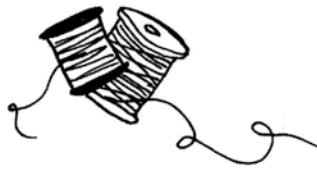
Z dôvodu pandémie koronavírusu a uzavretým hraniciam vo svete sme sa do Ugandy v plánovanom čase nedostali. Preto sme pripravili animovaný film a veríme, že príbeh mladej mamičky Mary Baluka sa vám bude páčiť.

Ďakujeme vám, koledníci, sprevádzajúce a zodpovedné osoby, že vďaka vašej veľkodušnosti a nasadeniu pre Dobrú novinu môžeme naďalej podporovať deti a rodiny vo východnej Ugande.

Animovaný film si môžete pozrieť prostredníctvom aplikácie Zappar a obrázku v prílohe. Inštrukcie nájdete na str. 2. Tento film, fotografie a ďalšie materiály nájdete aj na www.dobranovina.sk.

★ STRETKO 1: O MARY A JEJ RODINE

Cieľ strečka: Oboznámenie sa s témou 26. ročníka Dobrej noviny pomocou Mary Baluka, matky, ktorá býva so svojou rodinou v malej dedinke Kapiri. Mary má manžela Júliusa a tri dcéry – Glóriu, Pauline a Clare.

Pomôcky: Koledník pre každé dieťa, fotka Mary z foto-prílohy, animovaný film o Mary Baluka, pomôcky na premietanie, lopta, plagát z pozdravmi, písacie potreby, sviečka, **príloha 1, príloha 2, príloha 3**, novinový papier, lepiace pásky, nožnice.

Úvodná modlitba:

Na úvod strečka deťom rozdáme Koledníky. Po prežehnaní vlastnými slovami prosíme Boha za nastávajúci ročník Dobrej noviny. Ak sú deti staršie, môžu pridať vlastné prosby. Na záver modlitby sa spoločne pomodlíme modlitbu koledníka zo zadnej strany materiálu.

Motivácia:

Do stredu miestnosti alebo na nástenku prispneme fotku Mary Baluka a jej rodiny.

Predstavenie témy:

Mary predstavíme deťom pomocou animovaného filmu, ktorý im pustíme z internetu. Ak nemáme k dispozícii techniku, môžeme príbeh deťom prečítať alebo prerozprávať.

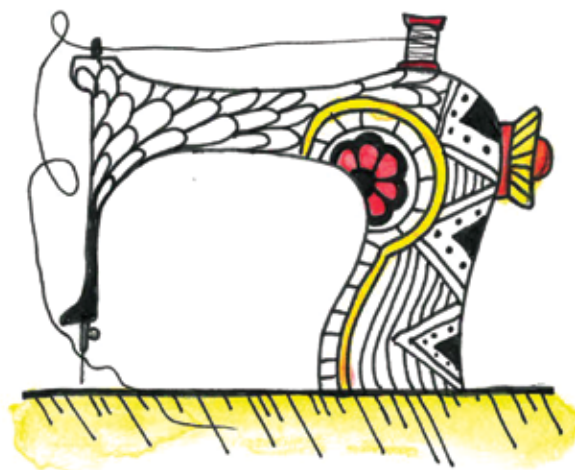
Príbeh:

Mary Baluka je mama, ktorá žije so svojou rodinou v dedinke Kapiri v Ugande. (Bolo by dobré ukázať na mape aspoň krajinu v Afrike.) Mary má 25 rokov. Keď mala 17 rokov vydala sa za Júliusa. Majú spolu tri dcéry – Glóriu, ktorá má päť rokov. Pauline má tri roky a Clare má rok a pol. Manžel Július cestuje za prácou do hlavného mesta Kampaly a posielal Mary peniaze. No na živobytie im to nestačí. Mary sa dostala na kurz šitia pre mladé mamičky, ktoré pripravila miestna Charita Tororo s finančnou podporou koledníkov Dobrej noviny. Stala sa z nej krajčírka a dnes už pracuje z domu.

Manžel Július a jej rodičia boli spočiatku skeptickí a neverili, že jej snaha má zmysel. No neskôr ich svojou usilovnosťou a šikovnosťou presvedčila o opaku. Spolu s manželom Júliusom našetrili na nový šijací stroj. Za peniaze, ktoré už zarobila aj Mary, si postupne zariaďujú spoločnú domácnosť. Kúpili si nový riad, mydlo a častejšie si môžu dovoliť na obed mäso. Vďaka kurzu sa Mary naučila komunikovať so zákazníkmi. Rovnako sa usilujú aj jej spolužiačky. Všetky získali šancu na lepšiu budúcnosť. Mary sníva o tom, že sa raz presťahuje bližšie k centru dediny, kde by bola viac na očiach a všimlo by si ju viac zákazníkov.

Porozprávame sa o Mary a deti sa pýtame:

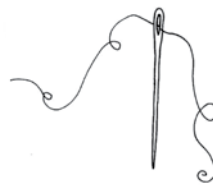
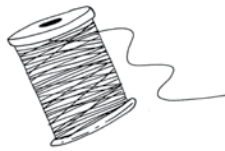
Pamätáte si ako sa volá dedinka, kde Mary býva so svojou rodinou?

Ako sa volajú jej deti a jej manžel?
Na aký kurz Mary začala chodiť?
Na čo dokázali s manželom nasporiť peniaze?
Na aké veci si dokázala zarobiť sama?
Prečo si ich predtým Mary nemohla kúpiť?
Aké sú jej plány do budúcnosti?

Vďaka tomu, že chodíme koledovať, sa Mary dostala na kurz šitia. Jej rodina je na tom finančne lepšie a tak bude môcť poslať svoje deti do školy. Svojím koledovaním sme pomohli Mary naučiť sa nové veci, a zarobiť peniaze pre svoju rodinu. Vďaka pomoci Dobrej noviny si po kurzoch mnohé mamičky nájdu prácu.

Aktivity

Aktivita 1:

S deťmi si pozrieme film ešte raz. Ich úlohou bude všímať si práve detaily. Po filme deťom rozdáme papiere a perá a budeme im dávať otázky. Na papier budú písať odpovede. Na záver si ich môžu porovnať a povedať, čo sa im na príbehu najviac páčilo.

Otázky:

Aké zvieratko sa objavilo vo filme? (sliepka)

V koľkých rokoch sa Mary vydala za Júliusa? (17)

Koľko mincí bolo vo filme na obrázku? (3)

Akej farby bol Maryn šijací stroj? (zelený)

Mala Mary obuté topánky? (nie)

Čo mali doma položené na stole, keď išli jesť? (banány)

Kto si dal u Mary ušiť oblečenie? (muž)

Čo držali koledníci v rukách? (betlehem a pokladničku s názvom Dobrá novina)

Poznámka: ak si deti príbeh iba vypočuli, spýtame sa, čo ich na živote Mary najviac zaujalo.

Aktivita 2:

Jazyk, ktorý Mary Baluka bežne používa sa nazýva lugwere. Slovo koizeeyio (koizejo) znamená pozdrav zodpovedajúci slovenskému Ahoj. V oblasti, kde žije Mary so svojou rodinou, pozdrav pozostáva vždy z troch otázok a odpovedí.

Ako sa máš? – **Koizeyo, oli otya?** (čítaj koizejo, oli otja?)

Mám sa dobre. – **Ndiyo masa.** (čítaj ndijo, masa)

Ako ide život? – **Olulamu butya?** (čítaj olulamu butija?)

Všetko je v poriadku. – **Obulamu basa.** (čítaj obulamu basa)

Ako sa majú deti? – **Abaana batya?** (čítaj abána batija?)

Deti sa majú dobre. – **Abaana basa.** (čítaj abána basa)

Účastníci pri odpovediach vždy pohmkávajú. Teraz sa lepšie zoznámime. Na plagát napíšeme otázky 1 – 3 aj s odpoveďami, aby na ne deti videli. Animátor má v ruke loptu a položí jednu z troch otázok. Následne hodí loptu dieťaťu, ktoré na otázku odpovie. Dané dieťa položí inú otázku a hodí loptu niektorému z detí. Takto sa všetky deti postupne vystriedajú. Pri odpovediach by si mali deti pohmkávať.

Aktivita 3:

Deti rozdelíme do skupiniek po štyroch či piatich. Každá skupina dostane ugandské šilingy - príloha 2. Deti budú v úlohe Mary a budú sa môcť rozhodnúť, čo si za zverené peniaze kúpi. Musia však pri tom myslieť na celú rodinu. V prvej situácii je ešte Mary bez práce a dostáva peniaze iba od jej manžela Júliusa. Každá skupinka dostane 60 ugandských šilingov. Na stole si pripravíme obchod – príloha 3. Animátor je v úlohe predavača, ktorý im za šilingy predá vybranú vec. Niektorých vecí môže byť v obchode nedostatok, a tak sa môžu vypredať.

Deti majú 5-10 minút, aby sa v skupinkách dohodli a nakúpili dohodnuté veci. Potom postupne predstavia, čo nakúpili a animátor im môže dávať aj pomocné otázky:

Podľa čoho ste sa rozhodovali, čo kúpite?

Mysleli ste pri tom na Maryine deti?

Vyjde vám jedlo, čo ste nakúpili, na celý mesiac?

Mali ste dostatok peňazí na to, čo ste potrebovali?

Bolo niečo, čo ste chceli kúpiť, ale v obchode to už nemali?

Zhodli ste sa v skupine na to, čo chcete kúpiť?

Dokázali ste niečo ušetriť?

Mary sa rozhodla, že chce prispieť do rodinného rozpočtu a prihlásila sa na kurz šitia. Takto si zarobí 30 šilingov a spolu s peniazmi od Júliusa ich je dokopy 90. Deti vrátia kartičky s potravinami (teda to, čo nakúpili) a znova budú mať 5 minút na to, aby sa dohodli, čo kúpiť. Môžeme aj zmeniť počty tovarov v obchode.

Znova deti vyzveme, aby nezabudli, že Mary má aj tri dcéry, o ktoré sa treba postarať. Po 5-10 minútach sa ich znova pýtame:

Podľa čoho ste sa rozhodovali, čo kúpite?

Rozhodli ste sa už inak ako pri predošlom nákupe?

Čo vplývalo na vaše rozhodnutie?
 Kedy sa vám lepšie nakupovalo, teraz alebo predtým?
 Zhodli ste sa v skupine na tom, čo chcete kúpiť?
 Dokázali ste niečo ušetriť?

Mary je vďaka kurzu šitia sebestačnejšia. Rodina sa už nemusí spoliehať výlučne na príjem manžela Júliusa. Vďaka práci krajčírky a peniazom, ktoré Mary zarobila si mohli kúpiť do kuchyne plastový riad a svoj jedálny lístok obohatiť o mäso. Pre rodinu Mary kúpila mydlo a obliečky na posteľný matrac. Po čase spolu s manželom Júliusom kúpili nový šijací stroj, a tak si ho už Mary nemusí viac prenajímať. Oстане jej tak viac peňazí na nákup ďalších látok a materiálu na šitie. Keď si Maryina rodina nasporí, rada by sa presunula bližšie k stredu dediny, kde by Mary našla viac zákazníkov a lepšie by si aj zarobila. Mary chce pokračovať vo zvelaďovaní svojej domácnosti a našetriť spolu s Júliusom na vzdelanie svojich dcérok.

Pre zjednodušenie sme pri šilingoch vynechali tisícky (namiesto 60 000 bude 60 šilingov), aby to pre deti nebolo komplikované, ale môžete im vysvetliť, ako sa to prepočítava na eurá podľa informácie v úvode metodických materiálov.

 Mäso (1 kg) 12	 Hygienické potreby 5	 Kredit do telefónu na mesiac 5
 Čokoláda 3	 Nové topánky 30	 Ovocie 2
 Zmrzlina 3	 Nový riad 15	 Šaty 15
 Mydlo (6 kusov) 5	 Nožnice, látky, niť 10	 Hračka 10
 Zošit a sada pier 6	 Školské poplatky 30	 Koza 30

Aktivita 4:

Mary chodila na kurz šitia a dnes je z nej krajčírka. Navrhuje a šije rôzne oblečenie. S deťmi sa zahráme na krajčírov. Rozdelíme ich do skupín po 5-6. Úlohou detí je zo starého novinového papiera pomocou lepiacej pásky "ušiť" šaty pre jedného člena skupinky. Deťom stanovte čas max. 20 minút. Fantázii sa medze nekladú. Potom si navzájom skupinky predstavia svoje modely šiat.

eRkári z Podunajských Biskupíc

Záverčná modlitba:

Do stredu miestnosti položíme sviečku a okolo nej poukladáme nastrihané makety ženy – matky. Po prežehnaní sa deti vyzveme, aby si každé zobralo jednu postavičku. Do nej môžu napísať, čo si vážia na svojej mame a za čo by chceli poďakovať. Deti, ktoré nevedia písať môžu nakresliť obrázok svojej mamy. Animátor sa pomodlí modlitbu na záver:

Drahý Pane, prosíme ťa za všetky matky:
 nech si uvedomujú hodnotu svojho materstva.
 Povzbud' všetky mamy, ktoré sú sklúčené úzkosťami a trápením.
 Daruj im silu milovať a chrániť svoje rodiny.
 Dovoľ, aby tých, ktorých im ty dávaš, zahrňovali svojou láskou.
 Prosíme i za matky, ktoré sú osamelé v starostlivosti o svoje deti.
 Pomôž im prekonať samotu.
 Nech dostávajú dostatok lásky a podpory od ľudí, s ktorými žijú.
 O to ťa prosíme skrze Krista, nášho Pána. Amen.

(Zdroj: modlitba.sk/?p=4373)

Otče náš...
 Zdravas Mária...
 Sláva Otcu...

★ STRETKO 2: ZOZNÁMTE SA S UGANDOU

Priebeh streťka:

Spoločne s deťmi objavte zaujímavosti o Ugande. Počas streťka sa dozviete veľa nového a spoločne sa zabavíte pri rôznorodých aktivitách. Jednotlivé časti streťka môžete aj oddeliť alebo si jednoducho vybrať aktivity, ktoré vám najviac vyhovujú.

Úvodná modlitba:

Okolo sviečky poukladajte fotografie z fotoprílohy číslo 2, 3, 4 a 6. Medzi snímky umiestnite aj obrázok nevyfarbenej ugandskej vlajky (v prílohe 4). Deťom povieme, aby si poprezerali rozložené fotografie. Vysvetlíme im, že sú na nich mamy našich kamarátov z Ugandy. Tieto maminy sa naučili šiť či upravovať vlasy. Stali sa krajčírkami a kaderníčkami, vďaka tomu sa môžu lepšie postarať o svoje rodiny. Prosíme o požehnanie pre tieto mamy, aby mali chuť učiť sa novým veciam, rozvíjali svoje talenty, aby ich ruky vládali pracovať, a tak mohli zabezpečiť všetko potrebné pre svoju rodinu a pre spoločenstvo ľudí, v ktorom žijú vo svojej obci, farnosti.

Aktivity

Aktivita 1:

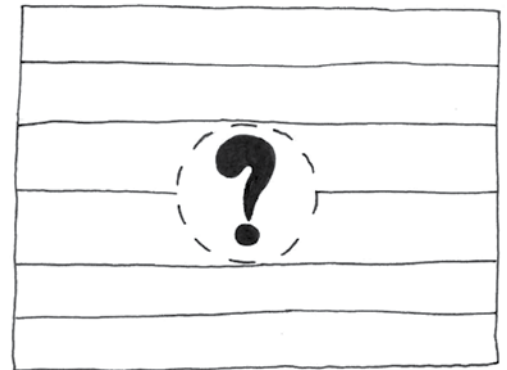
Po záverečnom prežehnaní sa upozorníme deti na čiernobiely obrázok. Opýtame sa, či ho poznajú. Ak nie, vysvetlíme im, že je to vlajka Ugandy.

Ktoré tri farby patria na ugandskú vlajku? Vyfarbite ju správne a zistite, čo jej ešte chýba.

Všetky tri druhy vtákov majú svoj domov v Ugande, ale iba jeden z nich "hniezdi" aj na štátnej vlajke.

Dáme vám malú pomôcku. Stretnúť ho môžete aj na Slovensku, napr. v Národnej zoologickej záhrade Bojnice.

Správnou odpoveď vystrihnite a nalepte do vlajky.

a. Takatra tmavá

Takatra má svoj domov na Viktóriinom jazere. Svoje hniezda si stavia v skutku netradične. Samček a samička stavajú kruhový základ zo slamy a trstiny 3-4 dni. Následne postaví dookola steny a začnú zozadu so stavbou strechy. Keď je strecha z polovice hotová, samička sa v hniezde usadí. Zostáva v hniezde, zatiaľ čo samček zháňa ďalší materiál na prednú časť domčka. Nakoniec si svoj domov vyzdobia napríklad kúskami plechu a koží.

b. Žeriav kráľovský

Hovorí sa mu aj žeriav korunkatý, a to práve pre zlatistý hrebeň na hlave, ktorým sa pýši a ktorý pripomína korunu. Je jediným druhom žeriava, ktorý dokáže sedieť na strome a aj na ňom hniezdiť. Žeriavy veľmi často vytvárajú malé spoločenstvá a žijú v spoločenstvách.

c. Ibis

Nežije iba v Ugande. Stretnúť ho môžete naprieč celou Afrikou, od Sahary na severe až po juh kontinentu. Ibis obľubuje vlhké až vodnaté prostredie, pohybuje sa na okraji dažďových pralesov alebo močiarov. Počas hniezdenia sú jeho susedmi napríklad bociany. Rozhodne to nie je nijaký samotár, svoj čas prežíva s ostatnými členmi svojej širokej operenej "rodiny".

Aktivita 2: Príbeh afrických látok

Novinka! Buď tvorivý a zapoj sa do súťaže! Viac na str. 23.

Vráťme sa späť k Mary, s ktorou ste sa už mali možnosť spoznať prostredníctvom animovaného filmu. Pamätáte si ešte, ako Mary zarába na živobytie svojej rodiny?

Vďaka podpore Charity Tororo a Dobrej noviny sa Mary zúčastnila na kurze šitia. Časom si zaobstarala vlastný stroj a dnes jej rodinu živí aj jej krajčírske remeslo.

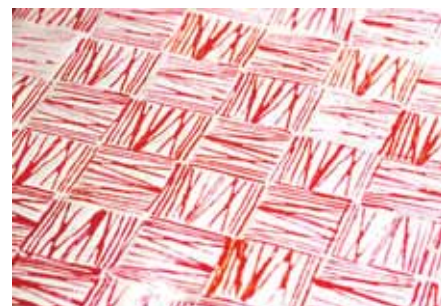
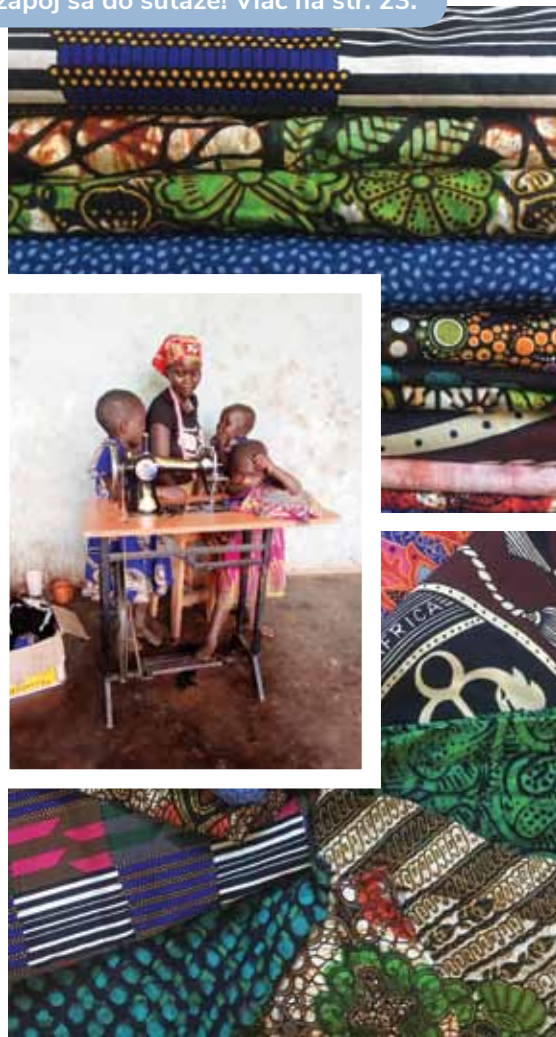
Mary šije oblečenie z pestrých afrických látok. Hoci pôvodne pochádzajú z Indonézie, v afrických krajinách si ich ľudia obľúbili pre ich pestrosť a veselosť. V šikovných rukách mamičiek, aké má aj Mary, sa menia látky na krásne šaty či košele.

Látky sú plné farieb a rôznych vzorov. Mnohé vzory majú svoj príbeh. Napríklad látka kente bola určená len pre kráľov alebo veľmi vznešených ľudí, niektoré kvetované vzory sa zase používajú iba na svadobné oblečenie, na znak šťastia. Kedysi látky maľovali ručne, batikovali alebo špeciálne farbili voskom. Často sú vzory na látkach vytlačené.

Vyrobte si aj vy pečiatky podľa návodu a ozdobte si nimi staršie tričko!

Môžete si ich vyrobiť takmer z hocičoho. Použite kúsok drierka, ideálne hranatého tvaru a obmotajte ho kúskom bavlny. Následne ich natrite farbou a veselo obtláčajte. Zaujímavé tvary vzniknú aj pomocou drevených štípcov, kúskov bublinkovej fólie alebo gombíkov. Použite farby na textil alebo akrylové farby.

Tip: Ak máte doma šikovné mamy a staré mamy, ktoré šijú, poproste ich, aby vám pomohli ušit' napríklad obyčajnú látkovú vreckovku, ktorú si opečiatkujete. Spoločne sa naučíte niečo nové, navyše, v chladnom počasí počas koledovania vám vreckovka určite padne vhod!

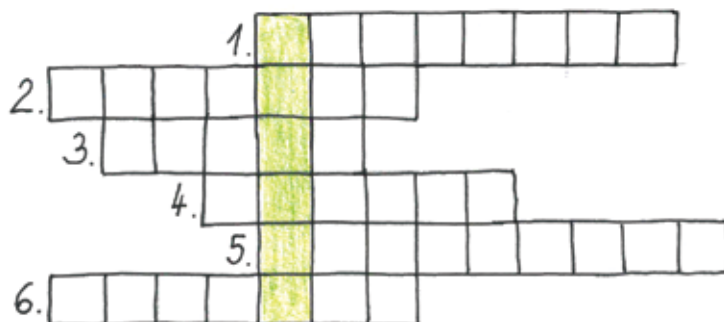

Aktivita 3: Banánové kráľovstvo

Dôležitou poľnohospodárskou plodinou Ugandy je káva. Vedeli ste ale, že Uganda je aj najväčším pestovateľom banánov na svete? Pestuje sa tu viac ako 50 rôznych druhov banánov. Banán nie je len sladkým ovocím, ale používa sa aj do rozličných jedál ako základná surovina či príloha, podobne ako u nás zemiaky.

Aký druh banánu je najobľúbenejší? Odpoveď sa dozviete, ak vylúštite našu tajničku:

1. Meno jedného z troch mudrcov, ktorý sa prišli pokloniť Ježiškovi.
2. Hlavné mesto Ugandy.
3. Vzácná africká látka, ktorú nosili iba králi.
4. V Ugande žije najväčšia populácia tohto vzácného zvierata. O aké zviera ide?
5. Akú prácu vykonáva Mary?
6. Akým jazykom sa hovorí v oblasti, z ktorej Mary pochádza?

Šikovní predajcovia banánov ich na trh vozia najčastejšie na bicykli. Na jeden bicykel ich dokážu naukladať naozaj veľa. Spočítajte, koľko banánov sa vezie na trh.

Banány sa podávajú k mäsu i k zelenine, ale môžete z nich pripraviť aj chutné palacinky – kabalagala. Ak máte k dispozícii kuchyňu, môžete si ich pripraviť spoločne na stretku alebo priniesť ako občerstvenie.

KABALAGALA

Na prípravu banánových palaciniiek potrebujete:

- zrelé banány
- tapiokovú múku (je bezlepková a kúpite ju v obchodoch so zdravou výživou, môžete ale použiť aj polohrubú múku)
- olej

Banány ošúpeme a v miske rozpučíme na kašu. Čím zrelšie banány sú, tým lepšie. K banánom pridávame múku a vypracovávame hutné cesto. Ak sa nám prestane lepiť, je dostatočne pripravené. Vyvalkáme ho alebo rukami vytvarujeme placku, hrubú približne pol centimetra. Z cesta vykrajujeme kolieska, ktoré vypražíme na oleji. Necháme vychladnúť a môžeme podávať.

Aktivita 4: Hra Kakopi-kakopi

Keď mamy pracujú, deti majú dostatok času na vymýšľanie rôznych hier. Oblíbenou zábavnou hrou detí v Ugande je aj Kakopi-kakopi. Hru sa môžete zahrať spoločne na stretku.

Pravidlá:

Deti stoja v rade vedľa seba a predstavujú kuracie nohy variace sa v hrnci. Ak sú deti menšie, môžeme zvoliť aj verziu v sede. Je určený jeden kuchár. Deti začnú spievať kakopi-kakopi, napríklad na melódiu refrénu koledy, ktorú si nacvičujete. Pomocou penovej tyče alebo malej paličky kuchár ukazuje podľa rytmu postupne na nohy všetkých hráčov. Na koho nohe kuchár zastane, keď sa dospieva nápev, tá sa "uvarila" a musí z hrnca von. Hráč balansuje na jednej nohe. Ak naňho kuchár ukáže aj druhý raz, kura je uvarená a odchádza z hrnca. Vypadnutí hráči neodchádzajú z hry, chodia dookola, spievajú a držia rytmus. Koho kuracia nôžka zostane v hre posledná, ten vyhráva. Ak vás je na stretku viac, môžete hru hrať aj v skupinách.

Aktivita 5: Kamoši z pralesa

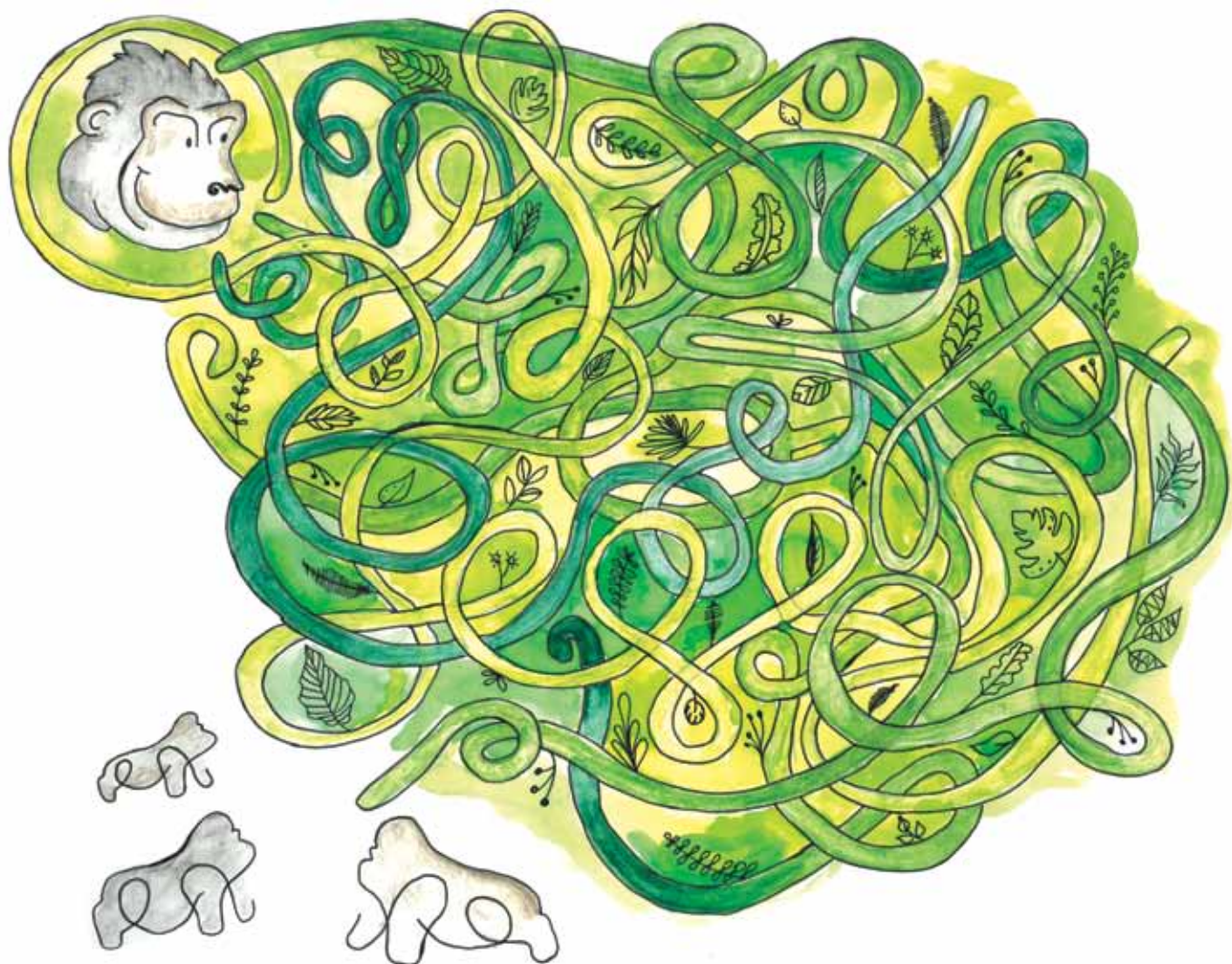
V Ugande žije aj jedno z najvzácnejších zvierat na svete – gorila horská. Na celom svete žije menej ako 1 000 jedincov. Väčšina z nich má domov v ugandskom pralesi.

Gorila je najväčší ľudoop na svete. Samci môžu mať až trojnásobnú váhu človeka. V stave ohrozenia dokáže zaútočiť aj na leoparda. Ak sa však gorila cíti bezpečne, je to veľmi milé a pokojné zviera. Gorily žijú v rodinných spoločenstvách. Gorilie dlane sú podobné tým našim. Dľaň takej gorily môže merať až 30 cm. Porovnajte svoje ruky s rukou tohto výnimočného zvierata (príloha 7). Naša ruka patrí mladej gorilej slečne, preto je o niečo menšia. Môžete si ju prekresliť s dĺžkou dlane 30 cm.

Ruky môžete použiť aj ako záverečnú modlitbu, v ktorej sa poďakujete za všetko stvorenstvo, ktorým Boh obdaril Ugandu. Môžete sa pomodliť modlitbu za stvorenstvo.

Malá gorila sa pri šantení na stromoch zamotala medzi liany. Pomôž jej vymotať sa a nájsť cestu k svojej tlupe.

Maľovanka:

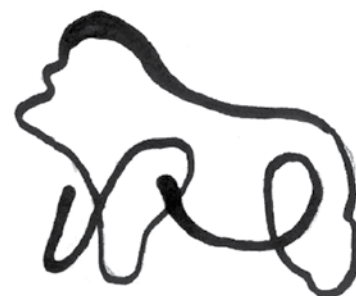
Mama Mary sa teší, že deti na Slovensku chodia každý rok koledovať. Aj vďaka vašej podpore sa budú môcť ďalšie mamy naučiť šiť pekné šaty alebo vytvárať kreatívne účesy. Mary v našej maľovanke šije kolednícky kostým. Uhádneš pre koho?

Modlitba za našu zem

Najvyšší Pane,
prítomný v celom vesmíre i v tom najmenšom z tvojich stvorení,
ty, ktorý svojou nežnosťou zahrnuješ všetko, čo existuje,
vlej do nás silu svojej lásky, aby sme sa starali o život a krásu.
Zaplav nás pokojom, aby sme žili ako bratia a sestry a nikomu neškodili.

Otec chudobných,
pomôž nám vyslobodiť tých, ktorí sú na tejto zemi opustení a zabudnutí
a ktorí sú v tvojich očiach tak veľmi vzácní.
Ozdrav náš život, aby sme chránili svet a nepustošili ho,
aby sme rozsievali krásu, a nie znečistenie a skazu.
Dotkni sa srdc tých, ktorí hľadajú iba výhody na úkor chudobných a tejto zeme.
Nauč nás objavovať hodnotu každej veci, kontemplanovať s úžasom a uvedomiť si, že na našej ceste k tvojmu nekonečnému svetlu sme hlboko spojení so všetkými stvoreniami.
Vďaka, že si s nami po všetky dni.
Posilňuj nás, prosíme, v našom boji za spravodlivosť, lásku a pokoj.
(Encyklika Laudato Si, 246)

✦ TVORIVÉ NÁMETY PRE KOLEDNÍKOV

Farebné vrkôčiky

Mary absolvovala kurz šitia, niektoré iné mamy zase kadernícky kurz. Medzi populárne účesy patria rôzne druhy vrkôčikov, priberané, hladké či francúzske copíky. Do niektorých sa pripletajú aj rôzne farebné nitky. Vyskúšajte si plieť so svojimi koledníkmi takéto vrkôčiky. Stačí, ak anjelom pripletiete do vlasov zlaté alebo strieborné nitky (príp. stuhy) a budú žiariť jedna radosť.

Návod na zapletanie tu: [zappar/ video](#)

Vyrobte si kente kráľovskú korunu

Potrebujete: lepidlo, nožnice, rôzne vzorované alebo zaujímavo štruktúrované papiere a základný pás na korunu (dĺžka podľa obvodu hlavy). Kráľovské koruny môžete ozvláštniť pečiatkami zo stretka o Ugande. Ak použijete staršie darčkové alebo iné vzorované papiere, dáte starým materiálom nový život.

príloha: [fotopostup/ link zappar](#)

Spestrite si koledovanie výrobou vlastnej hrkálky.

Potrebujete:

kruhový rám na vyšívanie (alebo iný kruhový základ), bavlnupestré látky alebo hrubšiu bavlnku, rôzne gombíky

Postup: Kruhový základ omotáme bavlnkou, látkou alebo ho pomalujeme. Na bavlnku navlečíme 3-4 gombíky. Na konci spravíme uzlík, aby nám gombíky neskĺzli. Takých gombíkových balíčkov si pripravíme niekoľko. Priviažeme ich okolo kruhového základu a už len hrkáme do rytmu našich kolied.

✪ STRETKO 3: AJ V AFRIKE CHODIA DO ŠKOLY

Ciel' stretka: Ukázať deťom zmysel vzdelania a vzdelávania pre deti aj dospelých. Poukázať na to, že vzdelávanie môže prebiehať rozličnými spôsobmi, no napriek tomu je rovnako dôležité pre všetkých. Priblížiť deťom, ako funguje vzdelávanie v Ugande.

Pomôcky: perá, papierik pre každé dieťa, sviečka, zápalky

Žiaci v P6 na ZŠ Karola Lwangu v Kyabakadde. V jednej lavici sedia štyria žiaci.

Úvodná modlitba

Priebeh:

Vyzveme deti, aby na papierik napísali/nakreslili nejaký zážitok zo školy, za ktorý sú vďačné. Prípadne môžu dopísať aj mená učiteľov/spolužiakov, s ktorými sa im zážitok spája alebo ich majú radi a záleží im na nich. Môžeme deti povzbudiť, aby pamätali aj na tých, ktorých až tak radi nemajú, pretože sú prísnejší či menej zhovorčiví. Potom sa každé dieťa môže podeliť so svojim zážitkom a položiť papierik okolo sviečky. Keď sú už všetky papieriky okolo sviečky, môžeme ju zapáliť a vlastnými slovami sa poďakovať Bohu za naše zážitky, za našich učiteľov a spolužiakov a za možnosť chodiť do školy. Pomodlíme sa Sláva Otcu.

Úvod do témy

Pomôcky: príloha č. 8, papieriky s názvami

Priebeh:

Na začiatku stretka máme na stole papierik so slovom EISOMERO. Opýtame sa detí, čo to môže znamenať. Keď zaznejú všetky tipy, položíme na stôl obrázky (príloha č. 8) a opäť hovoríme o tom, čo tieto veci môžu mať spoločné. Prídeme k záveru, že sa všetky obrázky týkajú školy. Dnes sa teda budeme rozprávať o škole. K obrázkom pridáme na stôl aj papieriky s nápismi v jazyku lugwere. Úlohou detí je tipovať, ku ktorým obrázkom nápisy patria. Samozrejme, usmerníme ich. Deti sa môžu slová v tomto jazyku aj naučiť.

lavica – benchi (benči)

tabuľa – lubawo

počítadlo – abakasi

krieda – choka (čoka)

pero – ebairo

Pýtame sa detí, ako sa im darí v škole. Čo sa tam naučili. Aké predmety ich bavia. Či bolo náročné učiť sa doma počas pandémie nového koronavírusu. Aké majú zážitky zo školy, aká forma výučby sa im páčila viac, či v škole alebo doma a podobne.

Kizitov príbeh

Pomôcky: príloha č. 9, perá, prípadne vytlačený list od Kizita (príloha č. 10)

Priebeh:

Deťom rozdáme prílohu č. 9 a vyzveme ich, aby vyplnili prvé dva stĺpce – ako je to na Slovensku a ako si myslia, že je to v Ugande. Potom si povieme svoje názory. Následne deťom pomaly prečítame list od Kizita, pričom si deti budú písať odpovede do tretieho stĺpca. Ak bude potrebné, môžeme list prečítať ešte raz. Potom sa rozprávame a odpovedáme na otázky: Čo ste sa dozvedeli? Čo vás prekvapilo? V čom je škola v Ugande iná oproti našej? Čo máme spoločné? Stretli ste sa už s tým, aby aj dospelí navštevovali školu? Ak áno, tak akú? Je dobre, že niektorí dospelí chodia do školy? Viete si predstaviť, že by vaši rodičia chodili teraz do školy?

List od Kizita:

Ahojte, moji slovenskí kamaráti!

Volám sa Kizito, mám 10 rokov a pochádzam z farnosti Budaka v Ugande. Veľmi rád hrám futbal a chodím do školy medzi kamarátov.

Do škôlky som začal chodiť, keď som mal tri roky. Škôlku som mal celkom rád, aj keď sme tam nemali hračky, len lavice a tabuľu. Prežili sme tam celé doobedie a po obede sme šli sami pešo domov. Vždy, keď som prišiel, tak som zaspal, lebo v škôlke sme nespávali.

Keď som šiel na základnú školu, veľmi som sa potešil. Veľa som sa tam naučil a našiel som si množstvo kamarátov. Školský rok je u nás rozdelený na tri trojmesačné trimestre. Po každom trimestri máme zhruba trojtýždňové prázdniny.

Teraz chodím do tretieho ročníka zo siedmich. Som jeden z najstarších z triedy. Jeden rok som vynechal, lebo sa nám až tak nedarilo a nemali sme peniaze na školské poplatky. Ale mama šla na kurz šitia, ktorý podporuje Dobrá novina, a teraz sa nám celkom darí.

V škole máme 60 minútové hodiny a potom polhodinovú prestávku. Začiatok a koniec hodiny ohlásí školský zvonec. Vybraný žiak hodí kameň do kovového disku z kolesa auta, ktorý je zavesený na stro-
me. Tento zvuk je počuť po celom areáli školy.

Testy bývajú dosť náročné. Píšeme ich dvakrát za trimester. Pre všetkých žiakov daného ročníka sú po celej krajine rovnaké. Nemôžeme sa teda vyhovárať, že niektoré školy ich mali ľahšie ako my.

Počas vyučovania nosíme školské uniformy. Na našej škole je ladená do modra. Chlapci nosia modrú košeľu s krátkym rukávom, béžovými krátkymi nohavicami a podkolenky. Pre dievčatá sú povinné modré blúzky, kockované sukne a takisto aj podkolenky. Po vyučovaní sa idem na internát prezliecť do svojich šiat. Cítim sa v nich predsa len pohodlnejšie.

Počul som, že u vás to funguje inak, je to pravda?

Kizito

Tip:

List môžeme vytlačiť, dať do obálky a priniesť na stretko, aby sme vytvorili atmosféru že sme dostali list. Príp. ho môžeme využiť ako upútavku na naše stretko, ak by ste ho dali všetkým deťom do schránky.

Odpovedzme Kizitovi

V závere listu sa nás Kizito pýtal, že či je pravda, že u nás na Slovensku to funguje inak. Skúsme mu natočiť krátke video, kde mu povieme, čo všetko nás prekvapilo a čo je u nás iné, ako u nich. Vo videu skúsme použiť aj slová v jazyku lugwere.

Obmena: Namiesto videa môžeme na list aj odpísať. Môžeme napísať jeden spoločný list alebo každý napíše vlastný. Prípojiť môžeme aj naše obrázky, kde nakreslíme našu triedu, školu či spolužiakov.

V prípade, že budete písať list, tak im vysvetlite, že je to iba akože, teda, že by sme mu poslali list, ak by to bolo možné. Ak natočíte video, potešíme sa, ak ho pošlete na dn@erko.sk.

Ďalšie zaujímavé slová v jazyku lugwere, ktoré by sme mohli využiť:

ceruzka – kalamu

študent – musomi

učiteľ – musomesya (musomesija)

škola – eisomero

uniforma – indifomu

Už sme naozaj veľa rozprávali o škole. Prečo je dôležité do nej chodiť si môžeme vysvetliť na nasledovnom pokuse:

Prečo je dôležité vzdelávať sa?

Pomôcky: pollitrová plastová fľaša, balón, lievnik, lyžička, sóda bikarbóna, ocot

Postup:

Do balóna pomocou lievika dáme lyžičku sódy bikarbóny.

Do fľaše nalejeme pomocou lievika približne 1 dcl octu.

Vrch balónu opatrne natiahneme na celé hrdlo fľaše tak, aby sa sóda nevysypala do fľaše.

Potom opatrne balón zodvihneme a vysypeme obsah balóna do fľaše s octom.

Sóda a ocot začnú reagovať a balón sa nafúkne.

Pred stretnom môžete pozrieť videonávod na bit.ly/3lmiPfN

UPOZORNENIE:

Pred uskutočnením pokusu sa uistite, že na stole sa nenachádza nič, čo by sa mohlo poškodiť alebo zničiť. Odporúčame pokus robiť na stole a v ochrannej zástere. Pokus odporúčame vyskúšať u seba doma ešte pred stretnom!

Každý z nás je ako takýto balónik. Sme plní sódy, teda našich myšlienok, zručností a vedomostí. Keď pôjdeme do školy a budeme sa učiť "zmiešame sa s octom", budeme rásť ako ten balónik. Budeme viac vedieť a viac rozumieť súvislostiam a vzťahom vo svete okolo nás. Nezáleží na tom, koľko máme rokov, keď sa rozhodneme ísť do školy. Dôležité je to, ako veľmi sa budeme chcieť učiť a koľko času venujeme svojmu vzdelaniu.

Aj tento rok pôjdeme koledovať s Dobrou novinou v našej obci či meste. Vykoledované peniaze pôjdu na rôzne projekty a jedným z nich je aj podpora vzdelávania dospelých – konkrétne kurzov krajčírstva a kaderníctva v Ugande.

Tip:

Môžeme dať deťom za úlohu, aby si pokus zopakovali doma so svojimi rodičmi. Tak si môžu spoločne pripomenúť, aké dôležité je vzdelávať sa. :- (príloha 11)

Spätná väzba:

Pred ukončením stretna sa deti opýtame, čo si z dnešného stretna zapamätali, čo sa im zdalo zaujímavé a čo nové zistili. Pýtame sa ich otázky typu: Čo nové si sa dnes dozvedel/a? Zaujíma ťa, ako funguje škola v Ugande? Vieš si predstaviť, chodiť do takejto školy? Čo ťa dnes na stretnu najviac zaujalo? Bolo niečo, čo sa ti nepáčilo?

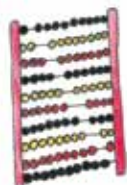
Podakujme sa za možnosť chodiť do školy a učiť sa nové veci. Nachystáme si modlitbu nastrihanú po veršoch s malými číslami, aby sme vedeli, ako nasledujú za sebou.

Modlitba žiaka:

Bože, svojou nekonečnou múdrosťou nám prikazuješ,
aby sme si rozum pestovali a cvičili,
a chceš, aby sme v školách naučili osožným veciam
a tak sa stali ľuďmi schopnými a vzájomne užitočnými.
Pokorne prosíme, daj nám usilovnosť i schopnosť do učenia,
aby sme si nebeskú i tuzemskú vedu dostatočne osvojili
a použili ju Tebe na česť a chválu,
na svoje telesné dobro i duševné spasenie.
V tom nám, Pane, pomáhaj.

Duch Svätý, darca rozumu a múdrosti,
pomáhaj nám, osvecuj nás,
aby sme dôkladne mohli pochopiť
a v pamäti si všetko zachovať,
čo dobrého v škole počujeme,
alebo z kníh vyčítame.
Naplň nás darom rady,
aby sme pre zemskú múdrosť
nikdy neopovrhli múdrosťou Božou
a zemskou vedou nepostavili sa príkazom Božím. Amen.

(Modlitba žiaka, zdroj: bit.ly/3b1bihv)

★ KOLEDNÍCKY PROGRAM

Novinka! Buď tvorivý a zapoj sa do súťaže! Viac na str. 23.

Milá zodpovedná osoba,
ponúkame ti dva námety na kolednícky program pre koledníkov. Vyber si, ktorý sa najviac hodí práve pre tvoje deti, alebo si vyber z oboch tie časti, ktoré sa ti páčia.

Kolednícky program od koledníkov z Detvianskej Huty ponechávame v miestnom nárečí, ktoré je dosť zrozumiteľné. No ak nie ste zo stredného Slovenska, neváhajte si koledy "prebásniť" do svojho nárečia.

Druhý program je vhodnejší pre menšie deti. Použité sú jednoduchšie detské dobronovinové pesničky. Námet sme čerpali od koledníkov zo Zuberca.

Malí koledníci s Hulu

Kolednícky program z Detvianskej Huty *(Pri obrázku zvončeka zazvoňte.)*

Bohu na výsosti a na zemi
pokoj ľuďom dobrej vôle.

Všetci: Pochválený buď Pán Ježiš Kristus!

Ponevadž nám Pán Boh ráčil dati a dočkati,
aj tieto slávnosti od Krista Pána narodeného.
Teda ja vám vinšujem štestia, zdravia dobrého,
pokoj stáleho, nie tak časne, ale večne,
aby sme sa mohli s týmto novorodeným Ježiškom radovať
a tie pesničky prespevovať,
čo svätí anjeli pri betlehemských jasličkách prespevovali:
Sláva Bohu na výsosti a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle.

Veselá svetu novina, že nám zoslal Boh z výsosti Syna,
kerýho sme dávno čakali a vrúcne žiadali.
V dnešný deň máme radosť veľikú aj svet náš celý.
Radosť, radosť veľiká, vidíme z Boha človeka,
v meste Betleme Judskom,
narodil sa v tele ľudskom,
Panna Mária čistá, porodila Ježiša Krista,
pri jeho slávnom narodení, anjeli spievali.
Aj my tak spievajme, Pána Boha vitajme.
Vitaj, Pane, vitaj, Kráľe, čo učiníš, nak sa stane.
Neprestanem Ťa chváliť,
pokiaľ ma bude Boh na svete živiť.

Ja som malý neveličký,
pýtam si ja do kapsičky.
Kus koláča, kus pagáča,
donesiem vám zajtra vtáča,
ak sa vám to málo vidí,
donesiem vám naše vily.
Ak vám to nie je dosť,
donesiem vám z mačky chvost.

Pieseň: Ježiš sa narodil, Ježiš malý

Cencele, cencele, vinšujem vám vesele,
aby sa vám hrnce, misky, nepukali,
reťaze netrhali, sekere netupili,
nelámali grace!

Aby ste s chuťou mohli vstávať včas ráno do práce.
Aby sa vám fazuľka rodila, aby som vám na ňu chodila,
s kapsičkou, s fúrikom, sestrou aj bratříkom.

Vinšujem vám šťastlivé Vianočné sviatky,
Božie požehnanie na každý krok.
V práci zdravíčka a na stôl chlebička.
Do duše milosti, do srdca radosti.
Anjel pokoja, nech s vami prebýva,
láska Krista Pána nech u vás spočíva.
Vinšujem vám toľko teličiek,
koľko je po hore jedličiek.
Vinšujem vám toľko býčkov,
koľko je po hore bučkov.
Gazdinej čepec zlatý a gazdovi tristo zlatých.
Aby ste boli všetci veselí, ako sú v nebi anjeli.

Pieseň: Keď tá jasná hviezda

Sem, sem, kresťania, sem pospiechajte.
Sem pospiechajte, Kráľa vitajte.
Kráľa nového, narodeného, v jasliach na slame položeného.
Panna Mária, syna zrodila a do jasličiek si ho vložila. Glória.

Pieseň: Počúvajte nové chýry

Koledníci z Detvianskej Huty

Kolednícky program zo Zuberca

Pieseň: Zvestujeme Dobrú novinu

Pán Boh vám daj šťastného a pokojného dňa!
Prišli sme sa opýtať, či vám radosť urobíme,
keď vám zvesť zvestujeme, že sa nám Ježiško narodil.

Pieseň: Ej, Martin, či čuješ, kto volá

Prišiel z nebies na zem, k nám,
naš Spasiteľ a náš Pán.
Príbytkom mu bola maštal'
a kolískou jasličky.
V chudobe žil a biedu trel,
naš Ježiško maličký.

Vinšujem vám na to Božie narodenie na statečku
zachovanie,
na detičkoch potešenie.

Od Pána Boha lásku, od dobrých ľudí priazeň
a po smrti korunu anjelskú dosiahnuť.

By vás sused neobchádzal a suseda dobrá bola.

Aby ste nám zdraví boli a o rok sa postretali.

Vinšujem vám vinšujem, na to Božie narodenie,
žeby sme ho mohli šťastne prežiť a lepšieho sa dožiť.

Vinšujem vám už tento rok, požehnania na každý krok.

Ja som malý vinšovník, zavinšujem ako nik,
veľa šťastia, zdravia v rodine, nech všetko zlé pominie.

Požehnaj Bože každú rodinu v **Habovke** (uviesť miesto,
kde sa koleduje), že by žila vo svornosti a láske.

Ja som **Hanka** veľmi malá,
mňa mamička k vám poslala.
Však vám je to dobre známo,
že som ja neprišla darmo.
Do sotríčka dve vajíčka
a do vačku jednu kačku.
Pán Boh vám daj dobrý deň,
aj na rok k vám prídem.

Pieseň:

Zbohom sa tu majte,
Zbohom ostávajúce,
Nech vás Boh požehná
Od zlého zachová.

Zaujímavosti

OCEĽOVANIE – chodenie s oceľou bolo variáciou vinšovania. Chlapci niesli so sebou kúsok železa ako symbol pevnosti a vinšovali napríklad takto: „Doniesol som vám oceľ, aby sa vám hrnce, misky nebili...“

Koledovanie bolo pre mnohých prilepšením k príjmu. Obecní služobníci chodili na obchôdzky jednotlivo. Pastier vinšoval na Štedrý deň, hlásnik chodil koledovať 28. decembra.

CHODENIE S HADOM je starodávna tradícia koledovania, počas ktorej sa recitoval príbeh Adama a Evy a ich vyhnanie z raja. Koledníci nosili so sebou napodobneninu hada. Na záver hry sa vinšovalo.

PRVÝ VINŠOVNÍK V ROKU – kvôli poverám bolo dôležité, kto prišiel do domu v novom roku ako prvý hosť. Nsmela to byť žena, ani chorý, alebo starý človek. Preto boli v novoročné ráno vítaní najmä mladí vinšovníci.

Zdroj: www.ludovakultura.sk

Koledníci zo Zuberca

☀ Doniesli sme vám novinu

C F Dm C Am

Do-nies-li sme vám no-vi nu priš-li sme k vám na ho-sti-nu, a - le sa nás

6 Dm D⁷ G G⁷ C

ne - ľa - kaj - te, len nás do iz - by vo - laj - te.

2. Nie sme my už chlapci malí, žeby ste nám chleba dali,
/: opekance jesť nechceme, oriešky tlčiť nebudeme.:/

3. My sa od vás odberáme, bo ďalekú cestu máme,
/: za dary vám ďakujeme, šťastia, zdravia, vinšujeme.:/

☀ Pôjdeme, pôjdeme do Betlehema

D G A D h Em A D

Pôj-de-me, pôj-de-me do Be-tle-he-ma a tam svä - tý Jo-zef die-ťa ko-lem - bá.

D E A D E A D

V ma - lej ko - lí - so - čke ma - lé die - ťa pla - če, ma - lé die - ťa pla - če. A ten svä - tý Jo - zef

E A D E A D G A D

ko - lo ne - ho ská - če, ko - lo ne - ho ská - če. Daj - že nám, Bo - že môj na ze - mi chle - ba,

D h Em A D D E A D

a po - tom nás prí - jmi všet - kých do ne - ba, a po - tom nás prí - jmi všet - kých do ne - ba.

☀ Zbohom sa tu majte

F/C F C G C F C D C

Zbo - hom sa tu maj - te, zbo - hom os - tá - vaj - te. Nech vás Boh po - žeh - ná od zlé - ho

8 C G C

za - cho - vá.

✪ SÚŤAŽ O NAJKOLEDNÍCKE RÚŠKO A NAJVŤIPNEJŠÍ VINŠ

NAJKolednicke rúško

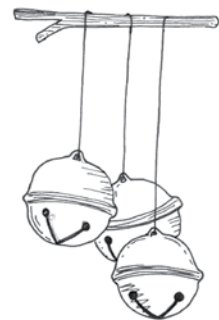

Koronavírus s nami tento rok poriadne zatočil. Ako správni koledníci však ohlasujeme radostnú zvesť aj naďalej! Pozývame ťa do súťaže o **NAJKolednicke rúško!** Vytvorte si vlastné rúška pre čas koledovania s Dobrou novinou. Nasadte si ich počas koledovania a zašlite nám fotku skupinky a jedného typického reprezentanta vašich rúšok.

Pravidlá účasti:

1. Rúška ste nosili počas koledovania v 26. ročníku Dobrej noviny.
2. Rúško na fotografii obsahuje aspoň 1 prvok, ktorý sa spája s Dobrou novinou (vizuálne, farebne, obsahovo).
3. Rúško spĺňa základné hygienické štandardy (prekrýva ústa aj nos koledníka).
4. Najneskôr do 15. 1. 2021 zašlite svoje fotografie (skupinka a jedno rúško) na dn@erko.sk. Napíšte nám, čo spája dané rúško s koledovaním a uveďte, odkiaľ je skupinka na fotografii. Môžete uviesť aj meno autora námetu opísaného rúška.

NAJvtipnejší vinš

Slovenčina je krásna reč. Tradícia koledovania sa nezaobíde bez výstižného a vhodného vinša. Máme tak možnosť pozdvihnúť ducha i srdce druhých cez vľúdne slovo. Vyhlasujeme súťaž o **NAJvtipnejší vinš 26. ročníka** v dvoch kategóriách:

1. Nový originálny a vtipný kolednícky vinš.
2. Tradičný regionálny vinš (pohľadajte v archívoch alebo sa opýtajte starších ľudí z rodiny a susedov v meste alebo vo svojej dedine).

Pravidlá účasti:

1. Vinš nesmie byť vulgárny, hanlivý, zosmiešňujúci, urážajúci či inak negatívne orientovaný a nezhodujúci sa s duchom koledovania či dobrých mravov. V prípade porušenia tohto pravidla bude vinš automaticky vylúčený.
2. Vinš má mať autora (uviesť meno), prípadne obec či mesto a región pôvodu. Bez uvedenia týchto informácií bude vinš vyradený zo súťaže.
3. Vinš bol použitý počas koledovania v 26. ročníku jednotlivcom, viacerými koledníkmi alebo celou skupinkou.
4. Textový prepis vinša je potrebné zaslať na dn@erko.sk najneskôr do 15. 1. 2021. Spolu s prepisom a vyššie uvedenými údajmi odporúčame zaslať aj audio alebo video nahrávku.
5. Maximálny rozsah vinša je 8 veršov.

Poznámka: Pri zaslaní videa či audia nahrávky dbajte, prosíme, na kvalitu záznamu. Potešíme sa aj zreteľnému a zrozumiteľnému prednesu.

Priebeh súťaže

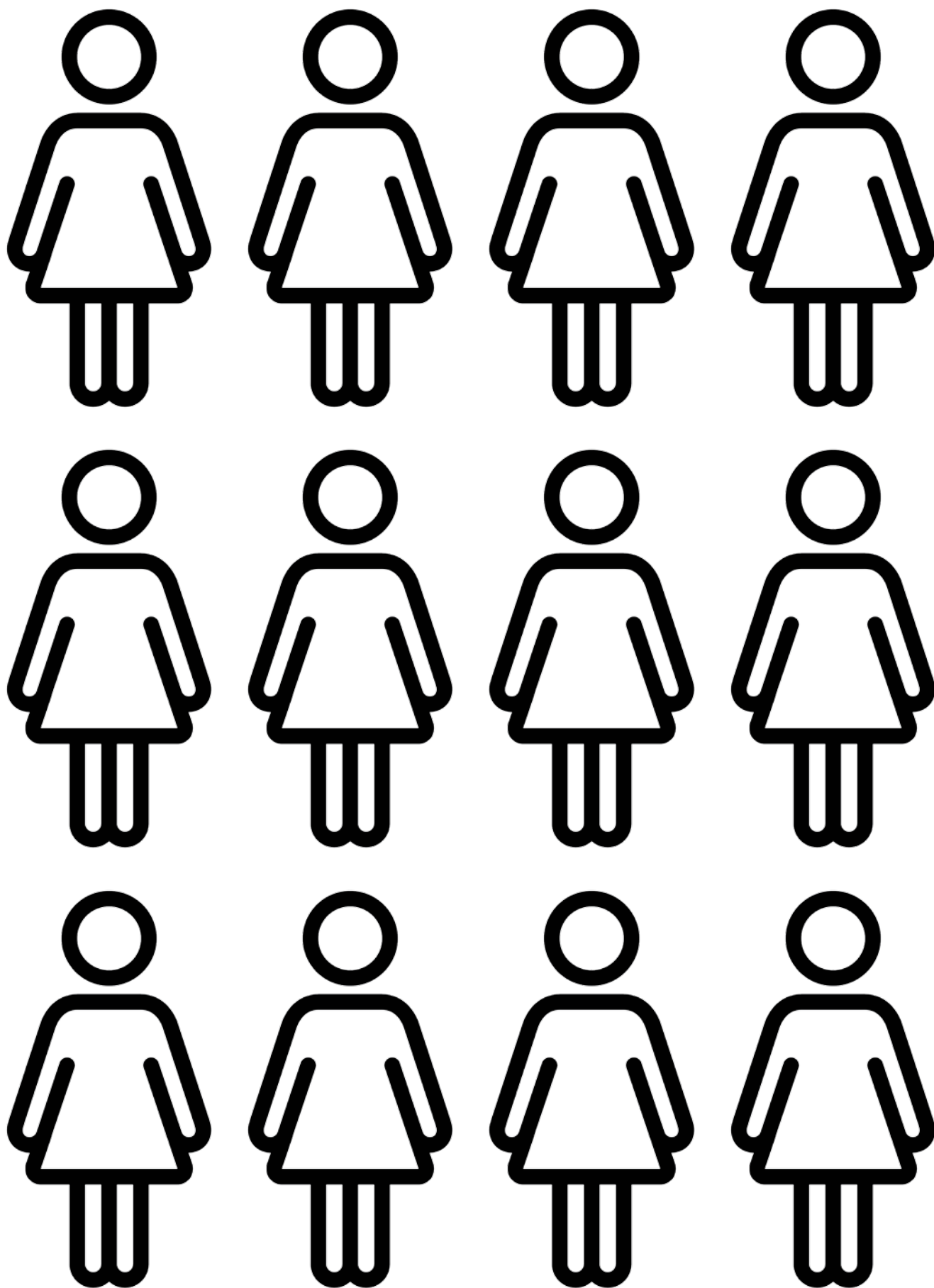
Na stredisku eRka prebehne užší výber. V každej kategórii vyberieme 10 súťažiacich. Tria výhercovia v každej kategórii budú vybraní na základe verejného hlasovania na facebooku Dobrej noviny. Výsledky súťaže budú známe na konci januára 2021.

Poskytnutím fotografií, videí a zvukových záznamov dávate Dobrej novine súhlas s ich archiváciou a použitím v propagačných a vzdelávacích materiáloch.

Tešíme sa na vaše nominácie na dn@erko.sk do 15. 1. 2021. Najtvorivejších čakajú zaujímavé africké odmeny!

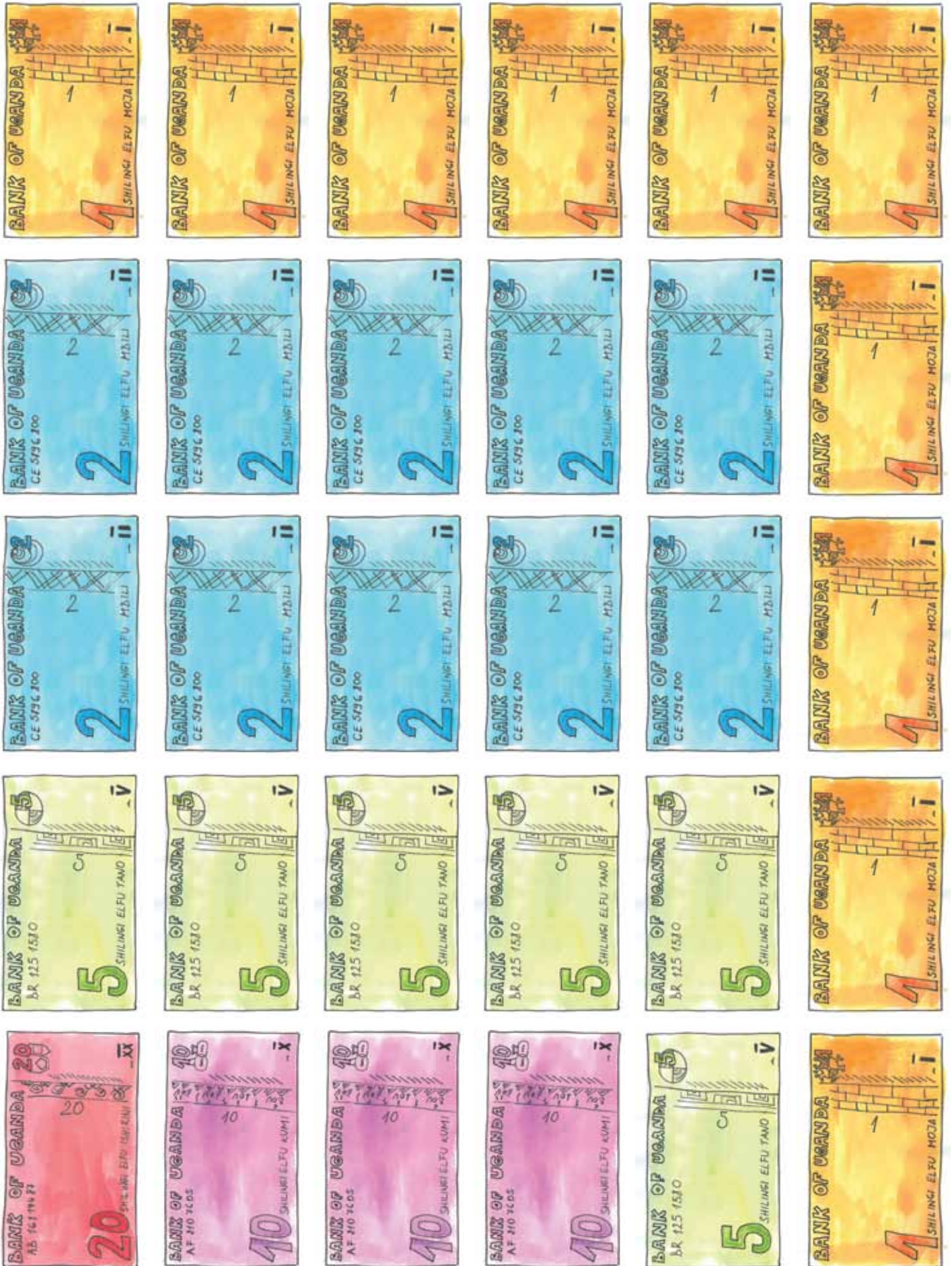

PRÍLOHA 1

PRÍLOHA 2

PRÍLOHA 3

Mydlo (6 kusov) 5

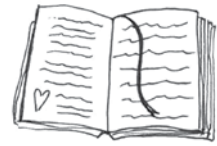
Mydlo (6 kusov) 5

Mydlo (6 kusov) 5

Mydlo (6 kusov) 5

Školské poplatky 30

Šaty 15

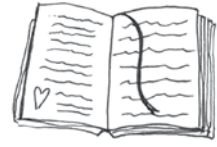
Šaty 15

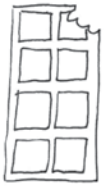
Šaty 15

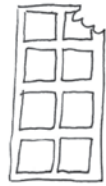
Šaty 15

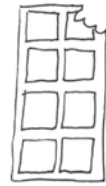
Školské poplatky 30

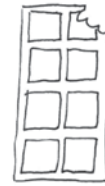
Čokoláda 3

Čokoláda 3

Čokoláda 3

Čokoláda 3

Hračka 10

Mäso (1 kg) 12

Mäso (1 kg) 12

Mäso (1 kg) 12

Mäso (1 kg) 12

Hračka 10

Ovocie 2

Ovocie 2

Ovocie 2

Ovocie 2

Hygienické potreby 5

Zmrzlina 3

Zmrzlina 3

Nový riad 15

Nový riad 15

Hygienické potreby 5

Nožnice, látky, niť 10

Nožnice, látky, niť 10

Nové topánky 30

Nové topánky 30

Zošíť a sada pier 6

Zošíť a sada pier 6

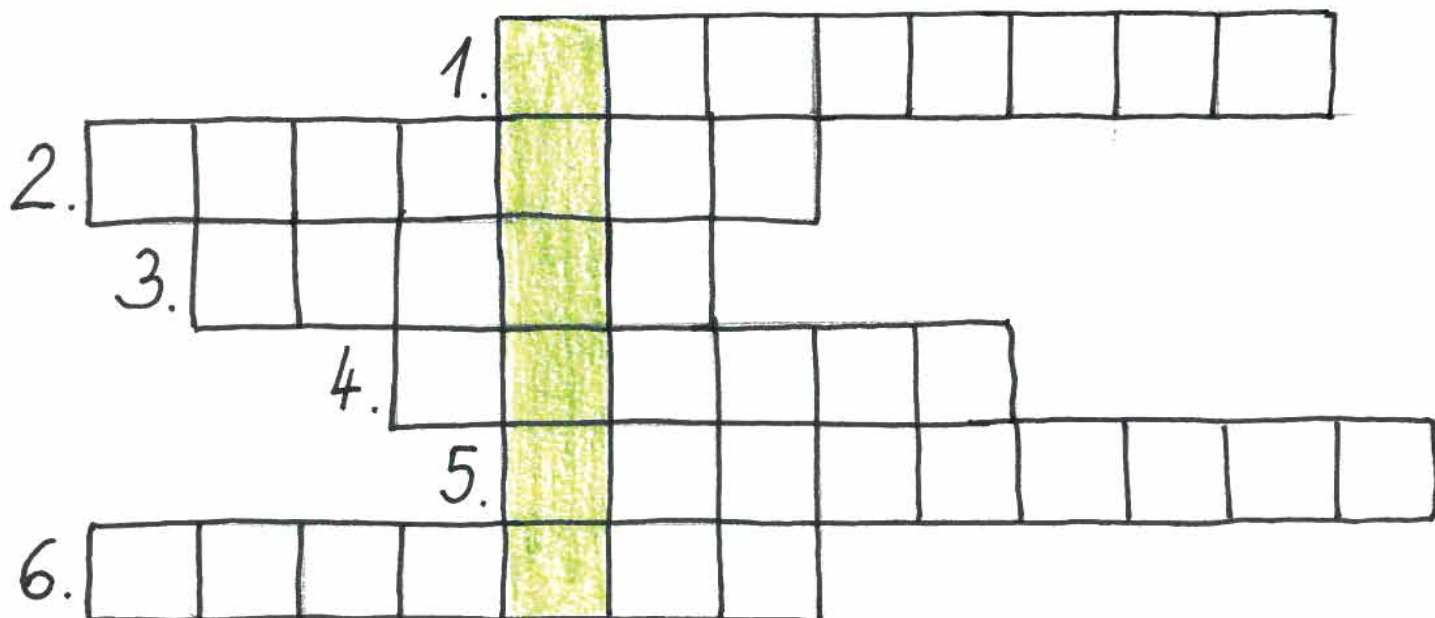
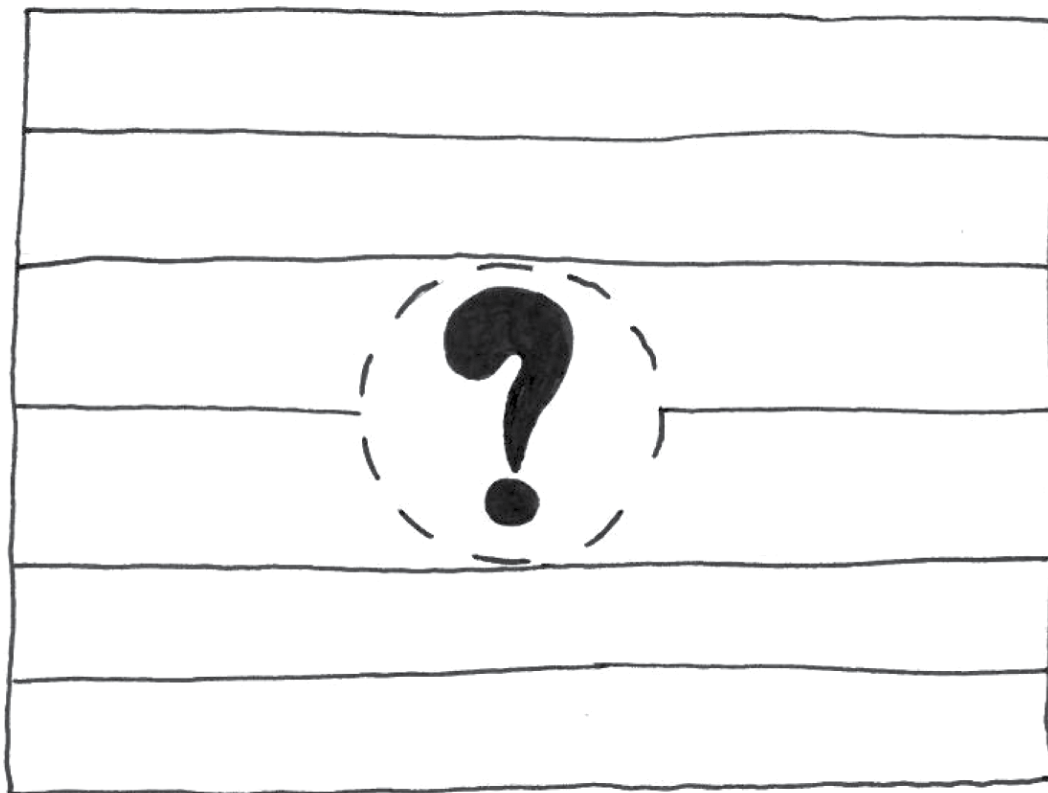
Kredit do telefónu
na mesiac 5

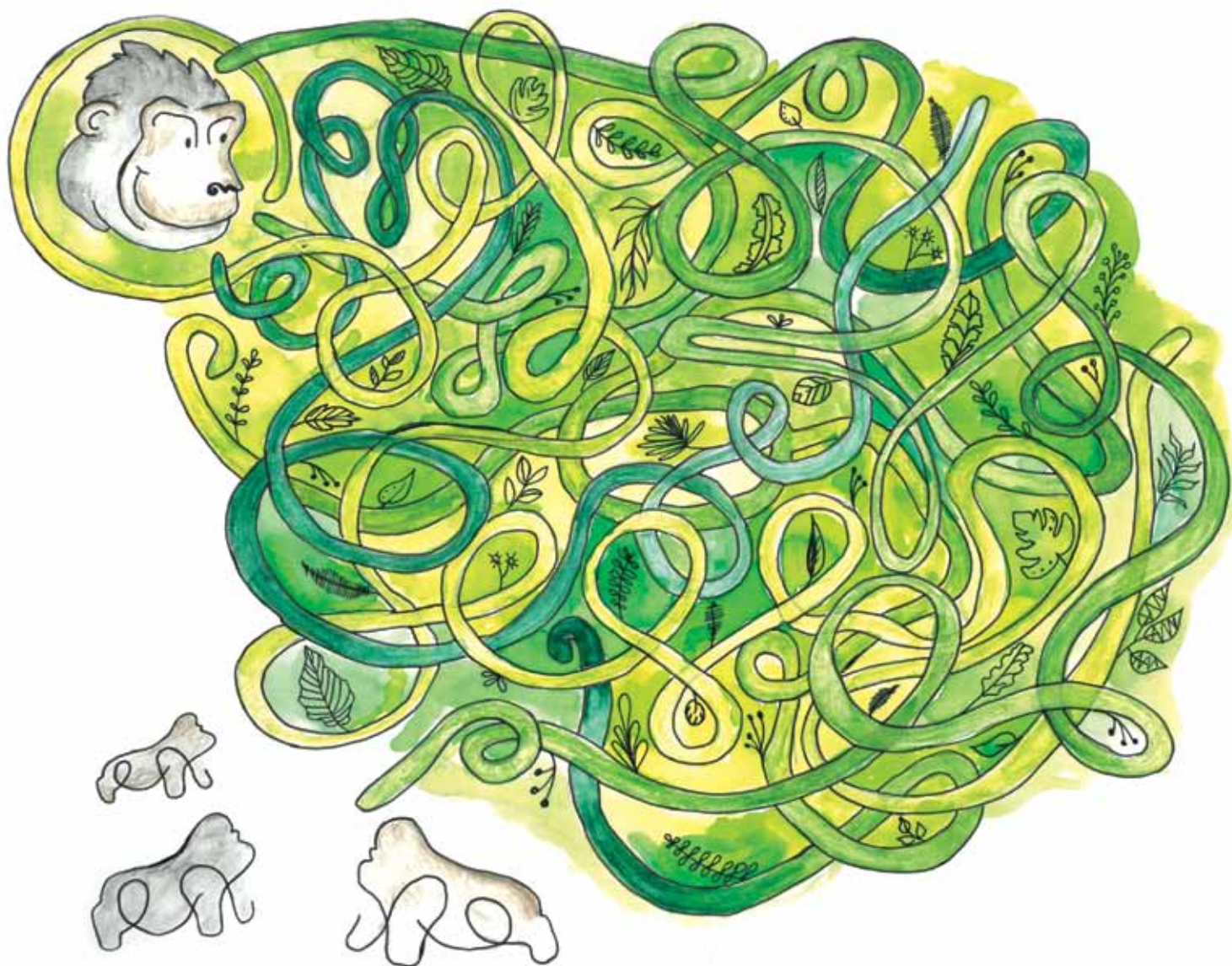
Koza 30

PRÍLOHA 4

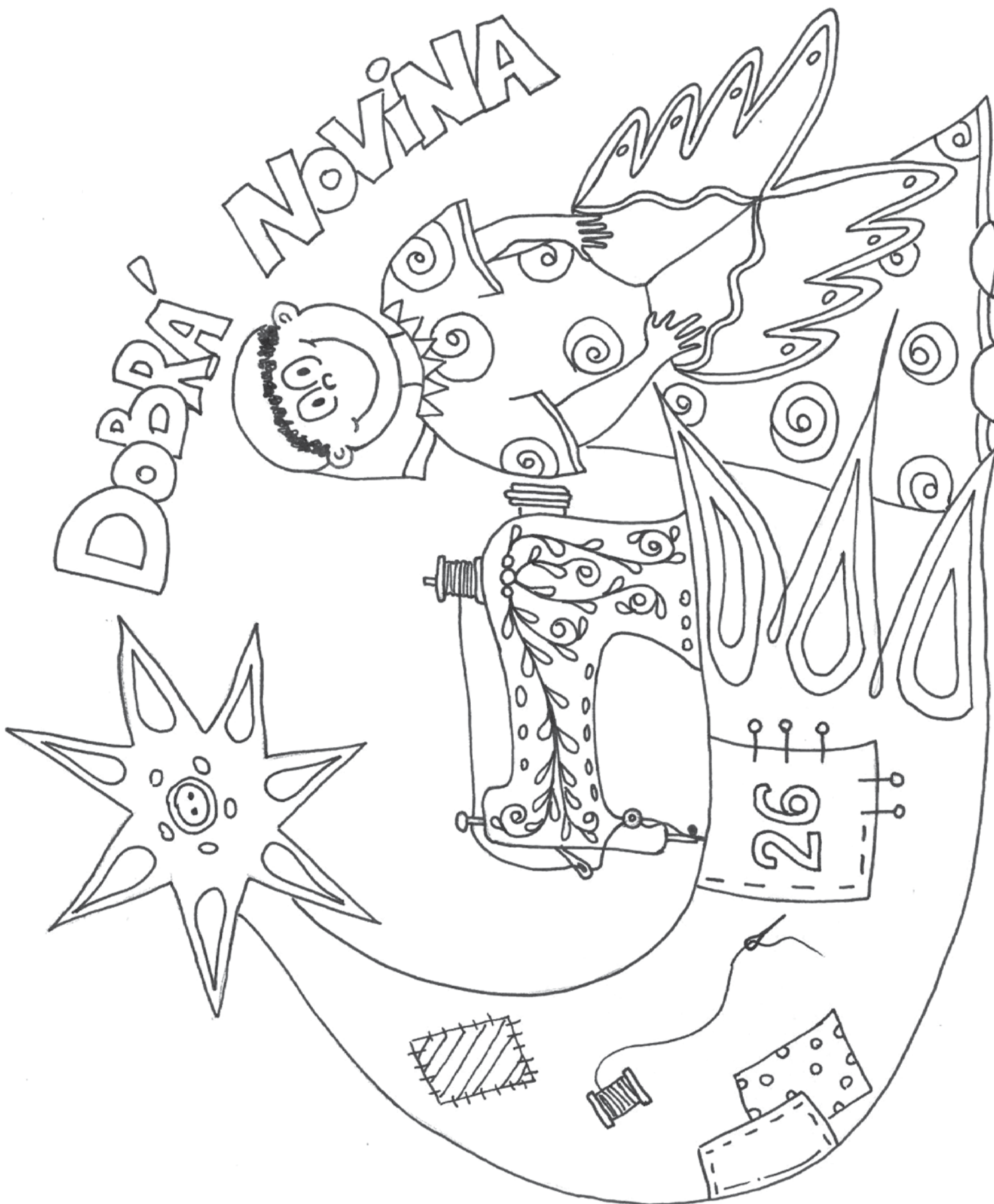
PRÍLOHA 5

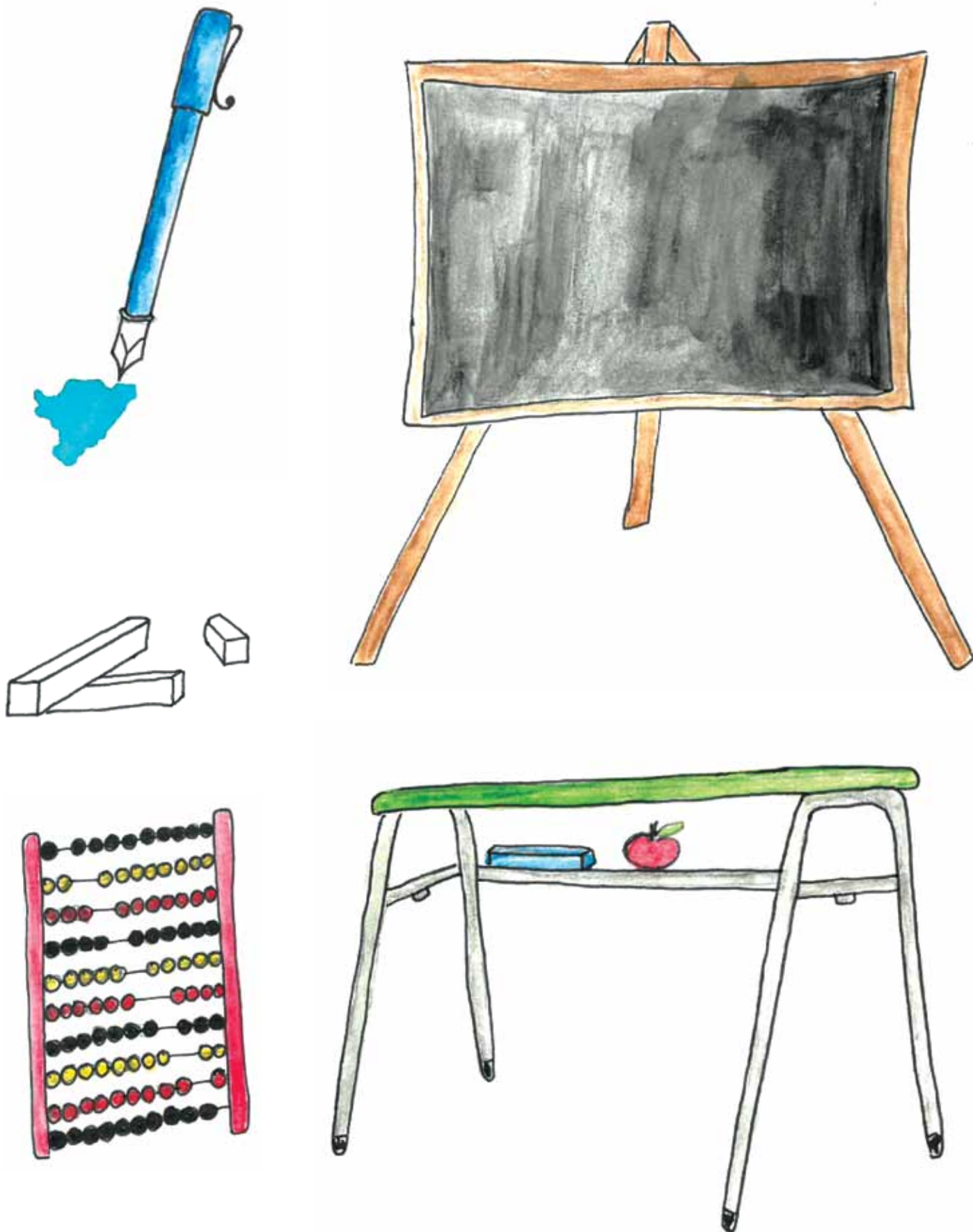
PRÍLOHA 6

PRÍLOHA 8

PRÍLOHA 9

Slovensko	Uganda – môj tip	Uganda – skutočnosť
-----------	------------------	---------------------

Na aké obdobia je rozdelený školský rok?

--	--	--

Spia deti v škôlke?

--	--	--

Kto príde pre deti na konci dňa v škôlke?

--	--	--

Koľko ročníkov má základná škola?

--	--	--

Učí sa v škole aj poobede?

--	--	--

Platí sa pravidelný poplatok, za to, že sa môže učiť v škole?

--	--	--

Môžeme počas základnej školy bývať na internáte?

--	--	--

Majú všetky školy v krajine rovnaké písomky?

--	--	--

Nosia žiaci v škole uniformy?

--	--	--

Koľko minút trvá jedna vyučovacia hodina?

--	--	--

PRÍLOHA 10

Ahojte, moji slovenskí kamaráti!

Volám sa Kizito, mám 10 rokov a pochádzam z farnosti Budaka v Ugande. Veľmi rád hrám futbal a chodím do školy medzi kamarátov.

Do škôlky som začal chodiť, keď som mal tri roky. Škôlku som mal celkom rád, aj keď sme tam nemali hračky, len lavice a tabuľu. Prežili sme tam celé doobedie a po obede sme šli sami pešo domov. Vždy, keď som prišiel, tak som zaspal, lebo v škôlke sme nespávali.

Keď som šiel na základnú školu, veľmi som sa potešil. Veľa som sa tam naučil a našiel som si množstvo kamarátov. Školský rok je u nás rozdelený na tri trojmesačné trimestre. Po každom trimestri máme zhruba trojtýždňové prázdniny.

Teraz chodím do tretieho ročníka zo siedmich. Som jeden z najstarších z triedy. Jeden rok som vynechal, lebo sa nám až tak nedarilo a nemali sme peniaze na školské poplatky. Ale mama šla na kurz šitia, ktorý podporuje Dobrá novina, a teraz sa nám celkom darí.

V škole máme 60 minútové hodiny a potom polhodinovú prestávku. Začiatok a koniec hodiny ohlásí školský zvonec. Vybraný žiak hodí kameň do kovového disku z kola auta, ktorý je zavesený na strome. Tento zvuk je počuť po celom areáli školy.

Testy bývajú dosť náročné. Píšeme ich dvakrát za trimester. Pre všetkých žiakov daného ročníka sú po celej krajine rovnaké. Nemôžeme sa teda vyhovárať, že niektoré školy ich mali ľahšie ako my.

Počas vyučovania nosíme školské uniformy. Na našej škole je ladená do modra. Chlapci nosia modrú košeľu s krátkym rukávom, béžovými krátkymi nohavicami a podkolenky. Pre dievčatá sú povinné modré blúzky, kockované sukne a takisto aj podkolenky. Po vyučovaní sa idem na internát prezliecť do svojich šiat. Cítim sa v nich predsa len pohodlnejšie.

Počul som, že u vás to funguje inak, je to pravda?

Kizito

PRÍLOHA 11

POKUS: Prečo je dôležité vzdelávať sa?

Pomôcky: pollitrová plastová fľaša, balón, lievnik, lyžička, sóda bikarbóna, ocot

Postup: Do balóna pomocou lievika dáme lyžičku sódy bikarbóny. Do fľaše nalejeme pomocou lievika približne 1 dcl octu. Vrch balónu opatrne natiahneme na celé hrdlo fľaše tak, aby sa sóda nevysypala do fľaše. Potom opatrne balón zodvihneme a vysypeme obsah balóna do fľaše s octom. Sóda a ocot začnú reagovať a balón sa nafúkne.

Pre lepšiu predstavu si môžeme pozrieť **video návod na bit.ly/3lmiPfN**

UPOZORNENIE: Pred uskutočnením pokusu sa uistite, že na stole sa nenachádza nič, čo by sa mohlo poškodiť alebo zničiť. Odporúčame pokus robiť na stole a v ochrannej zástere. Odporúčaný vek detí pri tomto pokuse je 7+

Každý z nás je ako takýto balónik. Sme plní sódy, teda našich myšlienok, zručností a vedomostí. Keď pôjdeme do školy a budeme sa učiť "zmiešame sa s octom", budeme rásť ako ten balónik. Budeme viac vedieť a viac rozumieť súvislostiam a vzťahom vo svete okolo nás. Nezáleží na tom, koľko máme rokov, keď sa rozhodneme ísť do školy. Dôležité je to, ako veľmi sa budeme chcieť učiť a koľko času venujeme svojmu vzdelaniu.

POKUS: Prečo je dôležité vzdelávať sa?

Pomôcky: pollitrová plastová fľaša, balón, lievnik, lyžička, sóda bikarbóna, ocot

Postup: Do balóna pomocou lievika dáme lyžičku sódy bikarbóny. Do fľaše nalejeme pomocou lievika približne 1 dcl octu. Vrch balónu opatrne natiahneme na celé hrdlo fľaše tak, aby sa sóda nevysypala do fľaše. Potom opatrne balón zodvihneme a vysypeme obsah balóna do fľaše s octom. Sóda a ocot začnú reagovať a balón sa nafúkne.

Pre lepšiu predstavu si môžeme pozrieť **video návod na bit.ly/3lmiPfN**

UPOZORNENIE: Pred uskutočnením pokusu sa uistite, že na stole sa nenachádza nič, čo by sa mohlo poškodiť alebo zničiť. Odporúčame pokus robiť na stole a v ochrannej zástere. Odporúčaný vek detí pri tomto pokuse je 7+

Každý z nás je ako takýto balónik. Sme plní sódy, teda našich myšlienok, zručností a vedomostí. Keď pôjdeme do školy a budeme sa učiť "zmiešame sa s octom", budeme rásť ako ten balónik. Budeme viac vedieť a viac rozumieť súvislostiam a vzťahom vo svete okolo nás. Nezáleží na tom, koľko máme rokov, keď sa rozhodneme ísť do školy. Dôležité je to, ako veľmi sa budeme chcieť učiť a koľko času venujeme svojmu vzdelaniu.

PRÍLOHA 12

Kvíz o Ugande

(správna je vždy len jedna odpoveď)

- Etnické zloženie obyvateľstva Ugandy je svojím spôsobom unikátne, v krajine žije:
 - Len jediný národ Ugandanov
 - Tri navzájom znepriatelené etniká: Bagandovia, Baňkoreovia a národ Basoga
 - Dokonca viac ako 65 rôznych etník
- Ktorá zámorská veľmoc si Ugandu v roku 1894 pričlenila ako svoju zámorskú kolóniu?
 - Veľká Británia
 - Francúzsko
 - Belgicko
- V ktorom roku navštívil Svätý Otec František Ugandu?
 - V roku 2015
 - V roku 2018
 - Ešte ju nenavštívil
- V Ugande nájdeme 47 vnútroštátnych a medzinárodných letísk. Na koľkých z nich používajú lietadlá asfaltovú prístávaciu dráhu?
 - 5
 - 15
 - 25
- Najvyšší vrch Ugandy - vrch Mt. Stanley a jeho štít Margherita (5 109 m n.m.), sa nachádza na hraniciach so susednou:
 - Keňou
 - Demokratickou republikou Kongo
 - Rwandou
- Známy ugandský rapper, aktivista a politik Robert Kyagulanyi Ssentamu (čítaj čagulanis sentamu) bol v apríli 2019 zatknutý. Na verejnosť neskôr vyšli informácie o tom, ako s ním vo väzení kruto zaobchádzali. Na slobodu bol prepustený po 4 mesiacoch. Pod akou prezývkou pozná verejnosť tohto muža s typickou červenou baretkou?
 - Bobi Beer
 - Bobi Wine
 - Bobi Martini
- V krajine žije aj početná moslimská komunita (12 % populácie). V roku 2007 bola v hlavnom meste Kampale otvorená Ugandská národná mešita, ktorú dostali veriaci od vtedajšieho vodcu Líbye Muamara Kaddáfího. Mešita pojme:
 - 1 690 veriacich
 - 16 900 veriacich
 - 19 600 veriacich
- Typickým sladkým ovocím, ktoré rastie na strome a dosahuje váhu aj niekoľko kilogramov, je:
 - Chlebovník
 - Ananás
 - Marakuja
- V oblasti centrálnej Ugandy je pre miestne ženy typické, že vám ako prejav úcty a rešpektu:
 - Namiesto podania rúk vám ich rovno poboškajú
 - Zahalia si tvár a vlasy keď prídete do miestnosti
 - Kľaknú si pred vami na obe kolená
- Ugandský basketbalový tím má prezývku Silverbacks (strieborné chrbty). Po ktorom zvierati zdedili toto pomenovanie?
 - Gorila východná
 - Žeriav kráľovský
 - Vlk sivý
- Uganda vyprodukuje ročne viac ako 258-tisíc ton kávy, čo je približne 4,3 milióna 60-kilogramových vriec. Uhádnite, v ktorej krajine končí až tretina tejto produkcie?
 - Turecko
 - Taliansko
 - India
- Uganda sa snaží byť africkým lídrom v doprave. Čo sa udialo v roku 2011:
 - Uviedli na trh prvý elektrický automobil zn. Kiira vyrobený na africkom kontinente.
 - Úspešne vyslali vesmírnu družicu Yoweri 3 do vesmíru.
 - Otvorili novú železničnú rýchlotať Madaraka Express spájajúcu najväčšie ugandské mestá Kampala, Mbale, Mbarara a Gulu.
- Katolícka cirkev v Ugande je pomerne mladá. Prví katolícki misionári prišli na jej územia v roku:
 - 1885 z Portugalska
 - 1916 z Talianska
 - 1879 z Francúzska

Správne odpovede:
1 c, 2a, 3a, 4a, 5b (s výškou 5 109 m n.m. je tretím najvyšším vrchom Afriky), 6b, 7c, 8a, 9c, 10a (alfa samec má typickú striebornú srst na chrbte), 11b (1. Taliansko, 2. Nemecko, 3. Sudán), 12a (b - z okolitých krajín majú svoj satelit na obežnej dráhe Keňa a Rwanda, c - Madaraka Express je názov trate v Keni), 13c

✪ STVORENÍ PRE MY

Počas pandémie sme sa presvedčili, že silné komunity sa dokážu zomknúť a priniesť svetu nádej. Zistili sme, že je ozajstnou úľavou, ak máme niekoho, komu môžeme otvoriť srdce a zdieľať s ním svoje vnútro. Je naliehavou potrebou učiť deti vytvárať spoločenstvo. Svedčiť o tom, že sme stvorení pre MY. Ak deti spolu zažijú úctu a jednotu, ak venujú veľa času nezištnej službe, budú vytvárať komunity zdravé a chutné ako med.

✪ BYŤ SPOLOČENSTVOM AJ PO DOBREJ NOVINE

eRkári vedú deti ku kresťanskej zrelosti vďaka pravidelným stretnutiam. Stretnutia dopĺňajú zážitky z táborov, kampaní ako MINIdigi a Detský čin pomoci. Spájame ľudí, ktorí chcú darovať deťom radosť z viery v spoločenstve. Chcete sa pridať do eRka? Vďaka stretnutiam a kontaktom získavajú animátori ľudskú, organizačnú a finančnú podporu, vzdelávanie o práci s deťmi, sezónne námety a metodické materiály.

Radi podporíme celoročnú prácu s deťmi vo vašej farnosti. Ozvite sa nám na 0907 713 169 alebo erko@erko.sk. Viac info na www.erko.sk/stvorenipremy.

eRkári z OC Nové Zámky

Metodické materiály Dobrej noviny vydáva eRko – HKSD pre svoju vnútornú potrebu.

Neprešlo jazykovou úpravou. Nepredajné. September 2020.

Občianske združenie eRko – HKSD podpísalo Kódex používania obrazového materiálu a podávania správ.

Svoje komentáre a výhrady môžete zasielať na adresu: kodex@erko.sk.

Pripravili: Zuzana Čaučíková, Andrea Duhárová, Júlia Frčková, Zuzana Hallová, Miroslava Hôrecká, Lucia Jantošovičová, Kristína Kollerová, Jozef Magda, Miroslava Selecká, Anna Tkáčová

Ilustrácie: Zuzana Hallová

Sadzba: Peter Minárik

Fotografie: Tony Frič, Róbert Láslo, Danica Olexová, Jozef Magda, Andrea Duhárová, archív Dobrej noviny a eRka

Tlač: KOLDO – Daniel Kolek

Kontakt: eRko – HKSD, Miletičova 7, 821 08 Bratislava,
tel: 0908 183 410, email: dn@erko.sk, www.dobranovina.sk